

Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA

Magistrsko delo

ENERGETSKA UČINKOVITOST V EVROPSKI UNIJI

April, 2019

Avtor: Tine Janžek

Univerza v Mariboru

Pravna fakulteta

UNIVERZA V MARIBORU
PRAVNA FAKULTETA

Magistrsko delo

ENERGETSKA UČINKOVITOST V EVROPSKI UNIJI

April, 2019

Avtor: Tine Janžek

Mentor: izr. prof. dr. Aleš Ferčič

Kazalo

1	Uvod	6
2	Obseg in metode raziskovanja	10
2.1	Obseg	10
2.2	Metode raziskovanja.....	10
3	Cilji energetske učinkovitosti	10
4	Energetska učinkovitost in sistem EU za trgovanje z emisijami (EU ETS)	11
5	Energetska učinkovitost in zagotavljanje zmogljivosti na trgu električne energije ..	13
5.1	Pomen Direktive o energetske učinkovitosti (2018/2002)	14
6	Energetska učinkovitost, energetske prihranki in povratni učinek.....	16
7	Energetska učinkovitost in energetska revščina	16
7.1	Ukrepi za reševanje energetske revščine	18
7.2	Energetska revščina in Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002)	19
7.3	Energetska revščina in Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999)	20
8	Pravni okvir Evropske unije na področju energetske učinkovitosti	20
8.1	Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) in (2018/2002)	20
8.1.1	Cilji povečanja energetske učinkovitosti.....	21
8.1.2	Obveznost prihranka energije	23
8.1.3	Stroškovno učinkovita dekarbonizacija.....	23
8.1.4	Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti	24
8.1.4.1	Stroški sistema obveznosti energetske učinkovitosti	28
8.1.4.2	Koristi sistemov obveznosti energetske učinkovitosti	29
8.1.5	Energetski pregledi in sistemi obveznosti energetske učinkovitosti.....	30
8.2	Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999)	31
8.2.1	Mehko upravljanje.....	32
8.2.1.1	Odprta metoda koordinacije.....	32
8.2.2	Pet razsežnosti energetske unije	34
8.2.3	Poročanje	36
8.2.4	Sankcioniranje	37
8.3	Direktiva o energetske učinkovitosti stavb	39
8.3.1	Pomen stavb pri uresničevanju ciljev energetske politike EU.....	39
8.3.2	Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2002/91/ES).....	40
8.3.3	Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU)	40

8.3.3.1	Razmerje med energetska učinkovitostjo in obnovljivimi viri energije	41
8.3.4	Direktiva o energetska učinkovitosti stavb (2018/844)	42
8.4	Ecodesign direktiva (2009/125/ES)	44
8.4.1	Razvoj	44
8.4.2	Cilji	44
8.4.3	Ecodesign direktiva in drugi instrumenti	45
8.4.3.1	Ecodesign direktiva in energetska označevanje	46
8.4.3.1.1	Uredba o energetska označevanju (2017/1369)	46
8.4.4	Področje uporabe	47
8.4.4.1	Objekti urejanja	47
8.4.4.2	Subjekti urejanja	48
8.4.5	Bistveni elementi direktive	48
8.4.5.1	Postopek sprejemanja izvedbenih ukrepov	50
8.4.5.2	Ukrepi za samoreguliranje	51
9	Sklep	52
10	Viri	55
10.1	Uporabljena literatura	55
10.2	Pravni viri	57
10.3	Drugi viri	58

Seznam okrajšav

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU): Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES, UL L 315/1, 14. 11. 2012

Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002): Direktiva (EU) 2018/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 328/210, 21. 12. 2018

Ecodesign direktiva (2009/125/ES): Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo, UL L 285/10, 31. 10. 2009

Direktiva o energetske označevanju (2010/30/EU): Direktiva 2010/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o navajanju porabe energije in drugih virov izdelkov, povezanih z energijo, s pomočjo nalepk in standardiziranih podatkov o izdelku, UL L 153/1, 18. 6. 2010

Uredba o energetske označevanju (2017/1369): Uredba (EU) 2017/1369 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2017 o vzpostavitvi okvira za označevanje z energijskimi nalepkami in razveljavitvi Direktive 2010/30/EU, UL L 198/1, 28. 7. 2017

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU): Direktiva 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o energetske učinkovitosti stavb, UL L 153/13, 18. 6. 2010

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2002/91/ES): Direktiva 2002/91/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2002 o energetske učinkovitosti stavb, UL ES L 1/65, 4. 1. 2003

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2018/844): Direktiva (EU) 2018/844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive 2010/31/EU o energetske učinkovitosti stavb in Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 156/75, 19. 6. 2018

Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999): Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018

Direktiva o energetskih storitvah: Direktiva 2006/32/ES evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2006 o učinkovitosti rabe končne energije in o energetskih storitvah ter o razveljavitvi Direktive Sveta 93/76/EGS, UL L 114/64, 27.4.2006

EU ETS - Sistem Evropske unije o trgovanju z emisijami

Povzetek

Energetska učinkovitost je način za zagotavljanje zmanjševanja emisij toplogrednih plinov, zmanjševanja odvisnosti od zunanjih uvoznikov olja in plina, torej povečevanja energetske varnosti in neodvisnosti ter način za zagotavljanje trajnosti in energetskih prihrankov.

Energetsko učinkovitost v Evropski uniji neposredno urejajo predvsem štirje temeljni akti, ki pokrivajo vsak svoje temeljno področje. Direktiva 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, ki jo spreminja Direktiva (EU) 2018/2002, kot krovna direktiva splošno ureja področje energetske učinkovitosti, Direktiva 2009/125/ES Ecodesign ureja energetske učinkovitost produktov, Direktiva 2010/31/EU o energetske učinkovitosti stavb, ki jo spreminja Direktiva (EU) 2018/844, ureja energetske učinkovitost stavb in skuša uresničiti velik energetske potencial na področju stavb. Uredba (EU) 2017/1369 o energetske označevanju ureja obveznost označevanja energetske učinkovitosti pri različnih kategorijah produktov.

Leta 2016 je Evropska komisija sprejela predlog zakonodajnega paketa – »Zimski paket« oziroma »Čista energija za vse Evropejce«. Namenjen je področju energetske zakonodaje, ki prinaša spremembe na že urejenih področjih energetske učinkovitosti stavb in energetske učinkovitosti. V okviru zakonodajnega paketa sta bili sprejeti Direktiva (EU) 2018/2002 o energetske učinkovitosti in Direktiva (EU) 2018/844 o energetske učinkovitosti stavb, poleg tega pa je bilo na novo urejeno področje upravljanja energetske unije s sprejemom Uredbe (EU) 2018/1999 o upravljanju energetske unije.

Energijski paket ohranja, razširja in na novo postavlja ambicioznejše in dolgoročnejše cilje v zvezi s spremembami že obstoječe ureditve.

Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999) na novo določa postopke poročanja, nadzora in postopek v primeru neskladnosti razvoja nacionalnih politik držav članic s krovnimi cilji energetske unije.

Temeljno načelo energetske unije je »energetske učinkovitost na prvem mestu«. Slednji se pripisuje tolikšen pomen, da je v evropskem pravnem redu opredeljena kot svoj energetske vir.

Cilj je predstaviti pomen in vsebino ureditve energetske učinkovitosti v Evropski uniji, sistematično predstaviti ukrepe, ki urejajo to področje, ter pomen, ki ga je energetske učinkovitost pridobila znotraj evropske agende po dekarbonizaciji.

Ključne besede: energetske učinkovitost, energetske učinkovitost stavb, ecodesign, energetske označevanje, energetske unija, upravljanje energetske unije, EU ETS, energetske revščina, Evropska unija;

Abstract

Energy efficiency is a means for ensuring reduction of greenhouse gas emissions, reducing dependence on external oil and gas suppliers, i.e. increasing energy security and independence in a way to ensure sustainability and energy savings.

Energy efficiency in the European Union is governed directly by four basic acts, each covering its own basic scope. Energy Efficiency Directive 2012/27/EU, amended by the Directive (EU) 2018/2002, regulates energy efficiency in general as a comprehensive directive; Ecodesign Directive 2009/125/EC regulates energy efficiency of products; Energy Performance of Buildings Directive 2010/31/EU (EU), amended by the Directive 2018/844, regulates energy performance of buildings and seeks to realize a large energy savings potential; Regulation (EU) 2017/1369 on Energy Labelling regulates labelling of products with information on the degree of their energy efficiency.

In 2016 European Commission adopted the proposal for legislation package named “Winter Package” and “Clean Energy for all Europeans” . It was meant to amend the already existing energy policy legislation governing energy efficiency and energy performance of buildings. The legislation package led to adoption of the Energy Efficiency Directive (EU) 2018/2002 and the Energy Performance of Buildings Directive (EU) 2018/844. In addition, a new Regulation (EU) 2018/1999 on the governance of the Energy Union was adopted.

The energy package maintains and broadens the previous goals and sets new even more ambitious long-term goals for the future.

The Regulation (EU) 2018/1999 on the Governance of the Energy Union defines new procedures for reporting, control and procedures applied in case of inconsistencies in the development of the national policies with the overarching Energy Union objectives.

The fundamental principle of the European Energy Union is »Energy efficiency first«. Energy efficiency holds such importance in the European energy policy that it is legally defined as its own energy source.

The aim is to present the significance and substance of the energy efficiency regulation in the European Union and systematically present the acts regulating this field, as well as to present the importance the energy efficiency has gained within the European decarbonisation agenda.

Key words: Energy Efficiency, Energy Performance of Buildings, Ecodesign, Energy Labeling, Energy Union, Governance of the Energy Union, EU ETS, Energy Poverty, European Union;

UDK: 338.532.63:621.31(043.3)

1 Uvod

V literaturi¹ se v glavnem pojavljajo tri strategije za doseganje trajnosti in sicer strategija doslednosti (*ang. Consistency strategy*), strategija zadostnosti (*ang. Sufficiency strategy*) in strategija učinkovitosti (*ang. Efficiency strategy*). Ideja strategije učinkovitosti je povečati izhodne količine (*ang. Output*), ob tem pa ohraniti enak vnos (*ang. Input*) ali obratno, torej ob enakih izhodnih količinah zmanjšati vnos. Cilj je torej izboljšanje oziroma povečanje pozitivnega razmerja med vloženim in dobljenim.²

Z namenom celovito obravnavati energetska učinkovitost je potrebno opredeliti, kaj energetska učinkovitost v evropski zakonodaji pomeni in kako se njen obseg in pomen v času spreminjata skladno s stalnim spreminjanjem zahtev in ciljev. Za razumevanje pomena in funkcije energetske učinkovitosti pa je potrebno izpostaviti vzroke, ki so rabo tega instrumenta postavili v ospredje, ter cilje za uresničevanje katerih se le-ta uporablja.

Energetska učinkovitost ni novodobni konstrukt, saj se je pojavila že leta 1970 v okviru evropske zakonodaje za naftne delnice (*ang. Oil stocks*). Naraščajoča zavest v Evropski uniji, glede potrebe po vzpostavitvi učinkovitih mehanizmov, ki bodo skrbeli za okolje, za zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov in zagotavljali trajnost, se je manifestirala v sprejetju okoljevarstveno orientiranih dokumentov in ukrepov na ravni Evropske unije.

Leta 1991 je Svet pooblastil Evropsko komisijo, da se v imenu Evropske skupnosti udeleži pogajanj o Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja, ki je bila sprejeta 1992. Evropska skupnost jo je ratificirana leta 1993, v skupnosti je pričela veljati leta 1994. Omenjena konvencija je pripomogla k širjenju zavesti o potrebi soočenja s podnebnimi spremembami in problemi, ki jih te prinašajo.

Na podlagi temeljev, postavljenih z Okvirno konvencijo Združenih narodov o spremembi podnebja, je bil leta 1997 sprejet Kjotski protokol, ki je postavil obvezujoče in količinsko opredeljene cilje za omejevanje in zmanjševanje toplogrednih plinov. Evropska skupnost je protokol sprejela s sprejetjem *Odločbe 2002/358/ES Sveta z dne 25. aprila 2002 o odobritvi Kjotskega protokola k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja v imenu Evropske skupnosti in skupnega izpolnjevanja iz njega izhajajočih obveznosti*.³ Države podpisnice Kjotskega protokola so se zavezale v prvem obdobju

¹ Glej Mathis K., Huber R B, *Energy and Law Economics*, Springer International Publishing AG part of Springer Nature, 2018.

² Več o tem Mathis K., Huber R B, *Energy and Law Economics*, Springer International Publishing AG part of Springer Nature, 2018, str. 3–5.

³ Povzeto po *Odločba 2002/358/ES Sveta z dne 25. aprila 2002 o odobritvi Kjotskega protokola k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja v imenu Evropske skupnosti in skupnega izpolnjevanja iz njega izhajajočih obveznosti*, UL L 130, 15. 5. 2002.

2008–2012 zmanjšati svoje celotne emisije toplogrednih plinov za 5 % v primerjavi z emisijami leta 1990. Evropska unija se je zavezala še bolj ambiciozno. Države, ki so bile članice pred letom 2004, takrat 15 članic (EU-15), so se kot celota zavezale k zmanjšanju toplogrednih plinov za 8 %. V drugem obdobju 2013–2020 so se države podpisnice zavezale k 18 % zmanjšanju emisij toplogrednih plinov glede na leto 1990. Članice Evropske unije so se ponovno zavezale k bolj ambicioznemu cilju, in sicer k zmanjšanju toplogrednih plinov za 20 %.⁴

Leta 2016 je sprejem Pariškega sporazuma nadomestil pristop iz Kjotskega protokola leta 1997. Evropska unija je Pariški sporazum sprejela s *Sklepom Sveta (EU) 2016/1841 z dne 5. oktobra 2016 o sklenitvi Pariškega sporazuma, sprejetega na podlagi Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja v imenu Evropske unije*. S Pariškim sporazumom se podpisnice zavezujejo k dolgoročnemu cilju v skladu z zahtevo, da se dvig povprečne globalne temperature zadrži precej pod 2 °C nad predindustrijsko ravniyo in da se nadaljujejo prizadevanja, da dvig temperature ne preseže 1,5 °C nad predindustrijsko ravniyo.⁵

Pomen in vloga energetske učinkovitosti v okviru Evropske unije sta se od prve uporabe instituta v evropski zakonodaji leta 1970 drastično povečala. Leta 2004 je bila sprejeta *Direktiva 2004/8/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o spodbujanju sproizvodnje, ki temelji na rabi koristne toplote, na notranjem trgu z energijo in o spremembi Direktive 92/42/EGS, UL L 052, 21. 2. 2004*, v kateri je bila energetska učinkovitost postavljena v ospredje. Prvi zakonodajni akt, ki je široko in primarno urejal energetska učinkovitost, pa je bila *Direktiva 2006/32/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2006 o učinkovitosti rabe končne energije in o energetskih storitvah ter o razveljavitvi Direktive Sveta 93/76/EGS, UL L 114/64, 27. 4. 2004*, ki je postavljala tudi indikativni cilj za prihranek energije v višini 9 % do leta 2016.⁶

Evropska unija je v skladu z zastavljenimi cilji po doseganju čiste, neodvisne in konkurenčne energije leta 2007 dogovorila zavezo v obliki zakonodajnega paketa »2020 podnebno-energetski paket« (*ang. 2020 Climate and energy package*). Tristebrna struktura paketa zastavlja tri glavne cilje in sicer:

⁴ Več o tem Sklep Sveta (EU) 2015/1340 z dne 13. julija 2015 o sklenitvi Sporazuma med Evropsko unijo in njenimi državami članicami na eni strani ter Islandijo na drugi strani glede sodelovanja Islandije pri skupnem izpolnjevanju obveznosti Evropske unije, njenih držav članic in Islandije za drugo ciljno obdobje Kjotskega protokola k Okvirni konvenciji Združenih narodov o spremembi podnebja, v imenu Evropske unije, UL L 207/15, 4. 8. 2015.

⁵ Povzeto po Sklepu Sveta (EU) 2016/1841 z dne 5. oktobra 2016 o sklenitvi Pariškega sporazuma, sprejetega na podlagi Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, v imenu Evropske unije, UL L 282/1, 19. 10. 2016.

⁶ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 8.

- 20 % zmanjšanje toplogrednih plinov v primerjavi z ravno leta 1990,
- 20 % povečanje porabe energije iz obnovljivih energetske virov in
- 20 % izboljšanje energetske učinkovitosti.⁷

Posledično je bila leta 2009 implementirana *Direktiva 2009/28/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES, UL L 140/16, 5. 6. 2009*. Omenjena direktiva je postavila za države članice pravno zavezujoč cilj v obliki deleža energetske porabe članice, ki mora izhajati iz obnovljivih virov energije. V skladu z namenom uresničitve 20 % izboljšanja energetske učinkovitosti je bila sprejeta in implementirana *Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU)*.

»2020 podnebno-energetski paket« združuje dve sicer ločeni pravni področji. Ureja in združuje področje podnebne zakonodaje ter energetske zakonodaje. Novonastalo podnebno-energetsko področje zajema ureditev obnovljivih energetske virov, energetske učinkovitost in ureditev sistema EU za trgovanje z emisijami (*ang. EU emission trading scheme*).⁸

Direktivo o energetske učinkovitosti lahko smatramo kot krovno ali osnovno, oziroma temeljno, ki pa ne ureja energetske učinkovitosti v vseh sektorjih, torej ne zajema vseh produktov in storitev ter prav tako ne nujno celotne življenjske dobe in ciklov nastajanja produktov. Tako so bili poleg direktive o energetske učinkovitosti sprejeti tudi drugi ukrepi, katerih cilj je zagotovitev energetske učinkovitosti tudi na ostalih področjih. Ecodesign direktiva (2009/125/ES) ter Direktiva o energetske označevanju (2010/30/EU) sta urejali energetske učinkovitost produktov, medtem ko je Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU) skušala uresničiti velik energetske varčevalni potencial na področju stavb.

Navedeni ukrepi so energetske učinkovitost postavili v središče evropske energetske-podnebne zakonodaje in politike. Zgoraj omenjeni akti pa so sčasoma bili prenovljeni, amandmirani ali so prenehali veljati zaradi:

- nedoseganja postavljenih ciljev;
- premajhne ambicioznosti v zvezi s predvidenimi ukrepi za uresničenje ciljev.

Magistrska naloga bo obravnavala ukrepe, ki so na področju energetske učinkovitosti veljali do spremembe, ko so leta 2018 stopili v veljavo štirje od osmih predlaganih aktov v okviru tako imenovanega »Zimskega paketa« (*ang. Winter package*) oziroma Četrtega energetskega paketa (*ang. Forth energy package*).

⁷ Glej tudi Rosenow J., Leguijt C., Pato Z., Eyre N., Fawcett T., *An ex-ante evaluation of the EU Energy Efficiency Directive - Article 7*, *Economics of Energy & Environmental Policy*, Vol. 5, št. 2, 2016, str. 45.

⁸ Podobno Fitch-Roy O., Fairbrass J., *Negotiating the EU's 2030 Climate and Energy Framework*, *Agendas, Ideas and European Interest Groups*, Palgrave Macmillan, 2018, str. 4.

Natančneje bo naloga obravnavala in predstavila vsebino Direktive o energetske učinkovitosti (2018/2002), Direktive o energetske učinkovitosti stavb (2018/844), Ecodesign direktivo (2009/125/ES) in Uredbo o energetske označevanju (2017/1369). Predstavljene bodo prednosti in slabosti te zakonodaje, cilji, ukrepi za doseg ciljev in predpisane obveznosti za celotno, zdaj že neizmerno obsežno področje energetske učinkovitosti. Odgovorjeno bo na vprašanja, ali so bili ukrepi in mehanizmi, ki so veljali do zdaj primerni in učinkoviti, ter ali bi bilo bolj smotrno za doseg ciljev poseči po drugih ukrepih in mehanizmih. Nadalje bodo predstavljeni novo sprejeti in veljavni akti, ki v okviru »Zimskega paketa« na novo oblikujejo področje energetske učinkovitosti in ji dajejo nov pomen. »Zimski paket« uvaja nove cilje in novosti na že urejenih področjih energetske učinkovitosti in energetske učinkovitosti stavb s sprejemom Direktive o energetske učinkovitosti (2018/2002) in Direktive o energetske učinkovitosti stavb (2018/844), poleg tega pa na novo ureja področje upravljanja evropske energetske unije s sprejemom Uredbe o upravljanju energetske unije (2018/1999), ki rešuje prej neurejen oziroma zaradi pomanjkanja možnosti sankcioniranja v primeru kršitev neučinkovit nadzor nad ravnanjem držav članic v skladu z energetske predpisi Unije. Naloga se ukvarja tudi s tem, katera pričakovanja uresničujejo novi predpisi, katere pomanjkljivosti odpravljajo in na katerih področjih so še mogoče izboljšave.

Energetska učinkovitosti se kot instrument uporablja za uresničitev ciljev z različnih področij. V Evropski uniji je na prvem mestu okoljevarstvena funkcija oziroma zmanjševanje izpustov ogljikovega dioksida. Poleg te sta prav tako pomembna ekonomski učinek in ekonomski vidik, torej stroškovni vidik ukrepov. Pri tem je treba poudariti in opredeliti problematiko energetske revščine (*ang. Energy poverty*), ter pomen energetske učinkovitosti v zvezi z reševanjem tega problema, ki je v Evropski uniji vseprisoten. Poleg tega je potrebno pozornost nameniti stroškovni učinkovitosti sprejetih ukrepov, saj je prednost, ki jo v ekonomskem smislu prinaša energetska učinkovitost, še kako pomemben motivator, tako posameznikov kot gospodarskih družb, v zvezi z adaptacijo ukrepov za doseganje energetske učinkovitosti in širitvijo zavesti o njenem pomenu.

Velik del evropske zakonodaje na energetske področju urejajo direktive, ki so klasificirane kot sekundarno pravo Evropske unije. Za direktive je značilno, da so zavezujoče le glede cilja, ne pa tudi glede samega načina uresničitve le tega. Izbira oblike in metode za uresničitev postavljenega cilja je prepuščena v dispozicijo državam članicam. Namen direktive ni unifikacija, torej poenotenje zakonodaje, pač pa harmonizacija oziroma uskladitev.⁹

⁹ Glej tudi Trstenjak V., Brkan M., Pravo EU, GV Založba, 2012, str. 183–192.

2 Obseg in metode raziskovanja

Cilj strokovnega dela je predstaviti pomen in vsebino ureditve energetske učinkovitosti v Evropski uniji in sistematično predstaviti ukrepe, ki urejajo to področje. Pojasnjen bo pomen, ki ga je energetska učinkovitost pridobila znotraj evropske agende po dekarbonizaciji. Avtor sistematično prikaže strukturo in vsebino aktov, ki urejajo obravnavno področje in to podpre s stališči teorije o ustreznosti in primernosti.

2.1 Obseg

Obseg strokovnega dela odraža v veliki meri sam naslov. Zaradi multidisciplinarnosti področja in tesne povezanosti z ostalimi pravnimi vejami, instrumenti ter ekonomskimi vidiki se je nemogoče izogniti povezovanju in primerjavi z instituti, pravili in shemami, ki po svoji naravi in vsebini ne sodijo v pojem energetske učinkovitosti.

2.2 Metode raziskovanja

Metodologija bo temeljila na več raziskovalnih metodah. Primarno bo uporabljena deskriptivna metoda, komparativna metoda bo uporabljena pri primerjavi različnih instrumentov in ureditev, zgodovinska metoda v zvezi z raziskovanjem zdaj ne več veljavnih ukrepov Evropske unije in razvojem pomena energetske učinkovitosti znotraj unije, in nazadnje še metoda klasifikacije pri opredelitvi pojmov, kot jih opredeljuje Evropska unija. Kjer je primerno, je uporabljen tudi metodološki pristop teze, antiteze in sinteze.

3 Cilji energetske učinkovitosti

Glavni namen evropske energetske politike je uresničitev treh široko zastavljenih ciljev, in sicer zagotovitev konkurenčnosti in hkrati cenovne dostopnosti, trajnosti in zanesljivosti oskrbe z energijo.¹⁰

¹⁰ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 3-4.

Koristi, ki jih prinaša energetska učinkovitost, pa se ne končajo pri tem. Energetska učinkovitost tudi pozitivno vpliva na razvoj inovacij, še posebno na področju tehnologij končne rabe (*ang. End-use technologies*) v gospodinjstvih. Bolj obsežna in ambiciozna zakonodajna ureditev na področju energetske učinkovitosti posledično prinaša porast energetske učinkovitih inovacij (*ang. Energy-efficient technologies*), na primer na področju gradnje stavb in vzpostavitve osvetljave.¹¹

Ustvarja tudi ekonomsko rast, delovna mesta in socialne koristi. V času, ko cene energije naraščajo, zaposlenost pa pada, predstavljajo energetske stroški ogromno breme, kar lahko v primeru sprejetja neustreznih ukrepov vodi v energetske revščine, o kateri je več izpostavljeno v nadaljevanju te naloge.

4 Energetska učinkovitost in sistem EU za trgovanje z emisijami (EU ETS)

Sektorji, v katerih je možno trgovanje z emisijami v okviru EU ETS, niso hkrati zavezani k uporabi Direktive o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002), oziroma so kot subjekti izvzeti s področja urejanja Direktive o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002).

Emisije, katerih sprostitev regulira EU ETS, so v letu 2017 predstavljale približno 45 % vseh toplogrednih plinov, sproščenih v državah članicah.¹²

EU ETS je, tako kot energetska učinkovitost, zasnovan z namenom zmanjševanja ogljičnih izpustov. V osnovi delujejo vse sheme za trgovanje z emisijami na enak način, ne glede na to, ali gre za sheme na nacionalni, globalni ali evropski ravni. Določena je maksimalna dovoljena količina izpustov, ki se navadno določi na podlagi historičnih podatkov, podobno kot je bilo to storjeno v Kjotskem protokolu.¹³ V skladu z maksimalnimi vrednostmi izpustov so nato dodeljene pravice do izpustov v določeni vrednosti. Imetniki pravic lahko z omenjenimi pravicami trgujejo, navadno na organiziranem in transparentnem trgu.¹⁴

¹¹ Več o tem Girod B., Stucki T., Woerter M., How do policies for efficient energy use in the household sector induce energy efficiency innovation? An evaluation of European countries, *Energy Policy* št. 103, 2017, str. 223–237.

¹² Glej tudi Schäfer-Sparenberg C., Tholen L., Dinges K., Förster S., Weiss U., The future of EU energy efficiency policies – a comprehensive analysis of gaps, shortcomings, and potential remedies, *ECEE Summer Proceedings*, 2017, str. 84.

¹³ Več o tem Petric D., The Global Effects of EU Energy Regulation, *European Journal of Legal Studies* št. 165, HeinOnline, 2018, str. 179–182.

¹⁴ Povzeto po Talus K., *EU Energy Law and Policy, A Critical Account*, Oxford University Press, 2013, str. 384.

EU ETS zajema različne sektorje in vrste emisij, s katerimi se v teh sektorjih trguje. Ureja trgovanje s CO₂, in sicer na področju proizvodnje energije in toplote, komercialnega letalstva, energetske intenzivnih industrijskih sektorjev, vključno z industrijo rafiniranja nafte, jeklarsko industrijo, proizvodnjo železa, aluminija, kovin, cementa, apna, stekla, keramike, celuloze, kartona, kislin in organskih kemikalij. Poleg trgovanja s CO₂ ureja tudi trgovanje z N₂O, in sicer na področju proizvodnje dušika, adipidne in glikoksilne kisline in njihovih aldehydov in trgovanje s PFC na področju proizvodnje aluminija. Sodelovanje podjetij, ki delujejo v navedenih sektorjih, je določeno obligatorno.¹⁵

Vzajemno učinkovanje energetske učinkovitosti in EU ETS se seveda nanaša zgolj na sektorje EU ETS, v katerih je urejeno trgovanje s CO₂ izpusti, zmanjšanje katerih je hkrati tudi cilj energetske učinkovitosti.

Sklepati velja, da višje, kot so cene za določeno količino izpustov, bolj bodo podjetja motivirana k manjši porabi energije in posledično k manjšim izpustom. Eden glavnih in najbolj učinkovitih instrumentov za doseg manjše porabe energije, ob predpostavki nespremenjenega outputa storitev ali proizvodov, pa je energetska učinkovitost. Zveza med EU ETS in energetske učinkovitostjo je jasna, učinki prvega lahko privedejo in prispevajo k adaptaciji ukrepov za zagotavljanje energetske učinkovitosti v sektorjih, ki sicer niso zajeti z Direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002).

V skladu z navedenim razlogovanjem pa ne gre zaključiti, da nizka cena emisij pomeni izboljšanje energetske učinkovitosti v sektorjih, zajetih z EU ETS, in posledično zmanjšanje izpustov.

Nizke cene emisij učinkovito zmanjšujejo učinkovitost EU ETS, saj ne motivirajo podjetij k zmanjševanju izpustov, hkrati pa tudi zmanjšujejo interes za investicije v energetske učinkovitost. Eden od razlogov za nizke cene emisij v EU ETS je nizko energetske povpraševanje. Problem predstavlja dejstvo, da sta lahko nizka raven energetskega povpraševanja ali njegov padec posledica napačnih vzrokov, kot sta na primer recesija ali visoke javne subvencije za obnovljive energetske vire in ne posledica prestrukturiranja in višje energetske učinkovitosti.¹⁶

Nizke cene ali njihov padec zaradi vzrokov, ki niso posledica prestrukturiranja in višje energetske učinkovitosti in katere ne prispevajo k adaptaciji ukrepov za zagotavljanje energetske učinkovitosti, pa v okviru EU ETS ne moremo označiti kot kontraproduktivne. EU ETS namreč določa maksimalno dovoljeno količino izpustov, ki ne bo presežena ne glede na višino cen izpustov na trgu. V kolikor se vsako leto določena maksimalna količina

¹⁵ Povzeto po URL: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en (19. 1. 2019).

¹⁶ Podobno Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 21.

izpustov zmanjšuje, le-ta dolgoročno sili podjetja v zajetih sektorjih k adaptaciji energetske učinkovitosti.

5 Energetska učinkovitost in zagotavljanje zmogljivosti na trgu električne energije

Trg električne energije je sektor, ki je zajet z Direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002). Na področju urejanja trga električne energije je Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002) zgolj krovna, saj ureja to področje generalno. Zaradi kompleksnosti in specifik trga električne energije to področje konkretnije in bolj obširno urejata še:

- *Uredba (ES) Št. 714/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije in razveljavitvi Uredbe (ES) Št. 1228/2003, UL L 211/15, 14. 8. 2009 in*
- *Direktiva 2009/72/ES Evropskega parlamenta in sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/Es, UL L 211/55, 14. 8. 2009.*

Eden večjih izzivov evropskega trga električne energije je zagotovitev ustrezne proizvodne zmogljivosti na pravem kraju in ob pravem času. Države članice so se s tem problemom soočile tako, da so v nacionalnih zakonodajah implementirale mehanizme za zagotavljanje zmogljivosti (*ang. Capacity mechanisms*).

Mehanizmi za zagotavljanje zmogljivosti so pravni instrumenti, ki proizvajalce električne energije kompenzirajo oziroma jim nudijo plačilo, tako za proizvedeno električno energijo kot tudi zgolj za zagotavljanje zmogljivosti. Plačilo za zagotavljanje zmogljivosti ne pomeni plačila za dejansko proizvedeno električno energijo, pač pa plačilo proizvajalcu, da zagotavlja zmogljivost oziroma možnost proizvesti določeno količino električne energije, v kolikor bi to bilo potrebno. Mehanizmi zagotavljanja zmogljivosti imajo lahko destruktiven učinek na trg električne energije, saj z njihovo uvedbo cena elektrike ne predstavlja zgolj vrednosti proizvodnje, pač pa tudi strošek plačila za zagotavljanje obstoja zmogljivosti oziroma možnosti proizvodnje.

»Navedeno je razvidno tudi iz odnosa Evropske komisije, saj le-ta navadno članicam prepušča v dispozicijo pravico sprejeti ukrepe za zagotovitev proizvodnih zmogljivosti, vendar želi omejiti rabo ukrepov za zagotavljanje zmogljivosti le na tisti del, ki je potreben za zapolnitev praznine med investicijami in fleksibilnostjo, ki jih nudi prosto konkurenčni

energetski trg na eni strani in investicijami in fleksibilnostjo, potrebno za zagotovitev nemotenega dostopa do cenovno dostopne elektrike.«¹⁷

Mehanizmi za zagotavljanje zmogljivosti se glede na navedeno smatrajo za ukrepe na strani ponudbe, nasproti pa jim stojijo ukrepi na strani povpraševanja, med katerimi je prva in najpomembnejša energetska učinkovitost. Ukrepi na strani ponudbe delujejo na način, da se v primeru povečanja povpraševanja ponudba poveča in le-temu zadosti, medtem ko ukrepi na strani povpraševanja delujejo ravno obratno, in sicer na način, da primarno preko energetske učinkovitosti ali z drugimi ukrepi zmanjšujejo samo povpraševanje. Oboji na svoj način zagotavljajo proizvodno zmogljivost.

»Evropska komisija je ugotovila, da je ravno razmerje med ukrepi na strani ponudbe in ukrepi na strani povpraševanja tisto, ki določa nujnost in sprejemljivost uvedbe mehanizmov za zagotavljanje zmogljivosti znotraj prava Evropske unije.«¹⁸

Pogodba o delovanju Evropske unije v 194. členu izrecno omenja spodbujanje energetske učinkovitosti kot enega glavnih ciljev energetske politike Unije.

Tako Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) kot Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) se v uvodnih pojasnilih opredelita do pomena energetske učinkovitosti v zvezi z odnosom do mehanizmov na strani ponudbe. Novejša direktiva prinaša tudi pomembno novost v okviru zagotavljanja enakosti med ukrepi na strani ponudbe ter energetske učinkovitostjo in ukrepi na strani povpraševanja.

5.1 Pomen Direktive o energetske učinkovitosti (2018/2002)

Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) je naredila pomemben korak in energetske učinkovitost opredelila kot sam svoj vir energije. Nadalje opredeli, da je glede določanja novih pravil v zvezi z ukrepi na strani ponudbe potrebno upoštevati načelo »Energetske učinkovitost na prvem mestu«. Poleg zagotavljanja enakosti pri konkuriranju med energetske učinkovitostjo ter odzivanjem na strani povpraševanja na eni strani in mehanizmom za zagotavljanje zmogljivosti oziroma proizvodnih zmogljivosti na drugi, je potrebno energetske učinkovitost upoštevati pri načrtovanju energetske sistemov, kot pri financiranju. Energetske učinkovitost bi bilo potrebno izboljšati vedno, kadar bi rešitve v okviru le-te, bile bolj stroškovno učinkovite kot rešitve na strani ponudbe.¹⁹

¹⁷ Huhta K. Prioritising energy efficiency and demand side measures over capacity mechanisms under EU energy law, *Jurnal of Energy & Natural Resources Law*, Routledge Taylor & Francis Group, 2017, str. 8.

¹⁸ Ibid., str. 10.

¹⁹ Povzeto po Direktiva (EU) 2018/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 328/210, 21. 12. 2018, uvodna določila drugi odstavek.

Šele direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) v uvodnih določilih vzpostavi oziroma zahteva enakost med ukrepi na strani ponudbe in energetske učinkovitosti ter ukrepi na strani povpraševanja. Pred tem je ureditev v evropskem pravnem redu dajala prednost energetske učinkovitosti. Navedeno izhaja že iz večjega strateškega pomena energetske učinkovitosti, ki ji ga namenja pravni red s tem, ko je energetska učinkovitost kot prioriteta urejena v Pogodbi o delovanju Evropske unije, torej v primarnem zakonodajnem aktu. Na drugi strani so mehanizmi za zagotavljanje zmogljivosti sprejeti zgolj na nacionalni ravni kot sekundarni pravni instrumenti s ciljem zagotoviti varnost oskrbe.²⁰

Glede na vse navedene prednosti in argumente, ki govorijo v korist prioritiziranja energetske učinkovitosti in ukrepov na strani povpraševanja, je potrebno poudariti tudi slabost, ki jo prinese dominantni položaj energetske učinkovitosti na obravnavanem področju trga električne energije.

Potrebno je poudariti dvom o tem, koliko realističen je potencialni vpliv energetske učinkovitosti in ukrepov na strani povpraševanja na trg električne energije. Trg električne energije je de facto tog oziroma nefleksibilen, saj imajo veliki industrijski potrošniki, ki imajo največji potencial pri vplivanju na povpraševanje z rabo ukrepov na strani povpraševanja večinoma pogodbe, s katerimi imajo dogovorjeno nespremenljivo ceno za električno energijo. Posledično tovrstni odjemalci, ki predstavljajo velik del povpraševanja, nimajo nujno interesa reagirati na spremembo tržne cene elektrike in implementirati ukrepe za zagotovitev večje energetske učinkovitosti. Za razliko od velikih industrijskih odjemalcev pa gospodinjstva, ki tudi predstavljajo dober del povpraševanja, nimajo tehnološke kapacitete, ki bi učinkovito zmanjšala povpraševanje, in tudi, ko jo imajo, navadno ne razpolagajo z informacijami, kdaj in kako povpraševanje zmanjšati.²¹

Z eksponentnim tehnološkim razvojem bo prioritiziranje energetske učinkovitosti in ukrepov na strani povpraševanja vedno bolj aktualno, saj bo čas prinesel tehnološke rešitve, ki bodo zmožne zagotoviti kratkoročen odziv, kljub temu pa bo vedno ostala potreba po mehanizmih za zagotavljanje zmogljivosti. Zaključiti je mogoče, da je rešitev, ki jo prinaša Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) optimalna, saj ne želi postaviti energetske učinkovitosti in ukrepov na strani povpraševanja za substitut ukrepom na strani ponudbe, pač pa jim namenja komplementarno vlogo.²²

²⁰ Glej tudi Huhta K. *Prioritising energy efficiency and demand side measures over capacity mechanisms under EU energy law*, *Jurnal of Energy & Natural Resources Law*, Routledge Taylor & Francis Group, 2017, str. 15.

²¹ Povzeto po *ibid.*, str 21.

²² Glej tudi Huhta K. *Prioritising energy efficiency and demand side measures over capacity mechanisms under EU energy law*, *Jurnal of Energy & Natural Resources Law*, Routledge Taylor & Francis Group, 2017, str 2.

6 Energetska učinkovitost, energetske prihranke in povratni učinek

Zmanjšanje energetskega povpraševanja se smatra za enega od najbolj učinkovitih, hitrih in poceni sredstev, s katerim se gre spopasti s problematiko hitro rastočih emisij toplogrednih plinov in problematiko energetske odvisnosti. V zvezi z zmanjšanjem toplogrednih plinov se bomo na tem mestu osredinili predvsem na energetske učinkovitost, torej tehnološki vidik in spreminjanje vzorcev obnašanja pri rabi energije. Zadnji način ne zahteva tehnološkega napredka, saj gre le za spreminjanja vzorca nepotrebne, potratnega ravnanja. Zmanjšanje energetskega povpraševanja pa se izraža v energetskih prihrankih.²³

Energetska učinkovitost je pomemben faktor pri doseganju energetskih prihrankov, ki pomenijo manjšo potrošnjo omejenih količin naravnih virov. Kljub navedenemu aplikacija energetske učinkovitosti in informiranost o le-tej ne pomenita vedno energetskih prihrankov zaradi pojava povratnega učinka (*ang. Rebound effect*)²⁴ Do povratnega učinka pride, ko velik preskok v tehnološkem razvoju, ki sicer pomeni velik korak naprej v energetske učinkovitosti naprav, hkrati omogoči vsesplošno dostopnost prej drage naprave.

Lep primer na tem mestu predstavljajo računalniki, ki so bili na začetku svojega razvoja veliki, dragi in energetske potratni. Tehnološki razvoj na tem področju je prinesel ne le energetske učinkovitost, pač pa tudi vsesplošno dostopnost in globalno povečanje uporabe tovrstnih naprav. Energetska učinkovitost pri pojavu povratnega učinka ne pomeni energetskih prihrankov, pač pa, zaradi povečane uporabe, zdaj sicer energetske učinkovitih naprav, ravno nasprotno, torej povečanje porabe energije in posledično povečanje izpustov toplogrednih plinov.

7 Energetska učinkovitost in energetska revščina

Obstaja več opredelitev za energetske revščino, enotne opredelitve namreč ni. Velika Britanija je opredelila gospodinjstvo kot energetske revno, v kolikor to porabi več kot

²³ Povzeto po Bertoldi P., Rezessy S., Oikonomou V., Rewarding energy savings rather than energy efficiency: Exploring the concept of a feed-in tariff for energy savings, Energy policy št. 56, 2013, str. 526.

²⁴ Ibid.

10% svojih prihodkov za zagotavljanje primerne ravni toplote.²⁵ Francija je opredelila energetska revščino kot situacijo, v kateri imajo osebe težave zagotavljati potrebno energijo za zadovoljevanje osnovnih potreb v svojem domu, zaradi nezadostnih sredstev ali slabih življenjskih pogojev.²⁶ Veliko držav članic prepoznava problematiko in obseg omenjene socialno ekonomske situacije ter posledične negativne učinke, ki se kažejo v obliki zdravstvenih težav in socialne izolacije. Za opredeljevanje prizadetih oseb se uporabljajo sledeči izrazi: »tisti, ki si goriva ne morejo privoščiti« (*ang. Fuel poor*), energetska revni (*ang. Energy poor*), ranljivi energetska potrošniki (*ang. Vulnerable energy consumers*), »izpostavljeni tveganju revščine« (*ang. At-risk-of-poverty*) in »ljudje z nizkimi prihodki« (*ang. Low-income people*)²⁷.

Naraščajoče cene energije, recesivni učinki na nacionalni in regionalni ravni in energetska neučinkoviti domovi so vodilni med vzroki za pojav energetske revščine. Poleg navedenih razlogov povzročajo, predvsem v vzhodni Evropi, energetska revščino tudi liberalizacija energetskega sektorja in posledično tržne cene energije, ki skupaj z energetska neučinkovitimi stavbami le povečujejo problem. Energetska revščina je v Evropski uniji vedno bolj prepoznan problem, katerega je potrebno nasloviti predvsem iz dveh razlogov. Prvič, energetska revščina je povzročitelj smrti iz razlogov podhladitve v hladnih domovih, in drugič, povzročajo višjo stopnjo sezonske umrljivosti (*ang. Seasonal mortality*) in je povezana s porastom zdravstvenih težav. Gospodinjstva v energetska revnih območjih plačujejo proporcionalno višje cene za energijo, poleg tega pa energetska revščina predstavlja oviro za sprejetje ukrepov za zmanjšanje energetske porabe in karbonskih izpustov.²⁸

Evropska komisija je prepoznala potrebo članic po rešitvi problema energetske revščine. Stališče Evropske komisije je, da energetska revščina učinkuje negativno na pogoje bivanja in zdravje. Vzrokov za nastanek energetske revščine je mnogo, v glavnem pa je rezultat kombinacije nizkega dohodka, splošne revščine, energetska neučinkovitih domov in nepremičninske zakonodaje, ki ne spodbuja energetske učinkovitosti. Z energetska revščino se je možno spopasti s sprejemom ukrepov na področju socialne varnosti in v okviru pristojnosti na nacionalni, regionalni in lokalni ravni.²⁹

²⁵ Povzeto po URL: <https://ec.europa.eu/energy/en/content/share-households-expenditure-electricity-gas-and-other-housing-fuels> (17.3.2019).

²⁶ Povzeto po URL: <https://ec.europa.eu/energy/en/content/possible-approach-define-energy-poverty-inability-keep-home-adequately-warm> (17.3.2019).

²⁷ Povzeto po URL: <https://ec.europa.eu/energy/en/content/introduction-5> (17.3.2019).

²⁸ Povzeto po Pye S., Dobbins A., Baffert C., Brajković J., Deane P., De Miglio R., Chapter 30-Energy poverty across the EU: analysis of the policies and measures, Europe's Energy Transition—Insights for Policy Making, Findings Informing the European Commission, Academic Press, 2017, str. 261–263.

²⁹ Povzeto po Pye S., Dobbins A., Baffert C., Brajković J., Deane P., De Miglio R., Chapter 30-Energy poverty across the EU: analysis of the policies and measures, Europe's Energy Transition—Insights for Policy Making, Findings Informing the European Commission, Academic Press, 2017, str. 261–262.

Kljub navedenemu, pa je bilo do sprejetja četrtega energetskega paketa v zvezi z reševanje energetske revščine na ravni Evropske unije sprejetih malo ukrepov. To je mogoče pripisati problemu slabega razumevanja problematike, sprejemanju ukrepov na podlagi načela subsidiarnosti ter dejstvu, da je pozornost Evropske komisije osredotočena na ranljive potrošnike (*ang. Vulnerable consumers*) in regulirane trge in ne na energetske revna gospodinjstva.

7.1 Ukrepi za reševanje energetske revščine

Energetska revščina potrebuje za rešitev koordiniran odziv, ki ga je možno zagotoviti le s sprejemom ukrepov na evropski ravni, kar pa ni bilo izvedeno zaradi načela subsidiarnosti in posledično reševanja energetske revščine na lokalni, regionalni in nacionalni ravni.

Energetske revščine sta naslavljali:

Direktiva 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES in

Direktiva 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES,

ki sta bili sprejeti kot del tretjega energijskega paketa. Za nastanek učinkovite zakonodaje na tem področju je potrebno opredeliti pojem ranljivih potrošnikov in nato za opredeljen krog subjektov določiti ustrezne zaščitne ukrepe. Kot že omenjeno, je vodilno načelo trenutne ureditve načelo subsidiarnosti. Medtem ko se je Evropska komisija osredotočala na ranljive potrošnike in regulirane trge, pa so nekatera telesa Evropske unije predlagala neposredno in konkretno prepoznavo energetske revščine.³⁰

Ukrepi, primerni za zmanjšanje in odpravo energetske revščine, so finančne intervencije namenjene pomoči v zvezi s plačilom računov in namenjene pomoči na kratek rok. Sledijo dodatna zaščita potrošnikov, ukrepi za dvigovanje zavesti in informiranosti o energetske revščini in nazadnje programi energetske učinkovitosti.³¹

Ukrepi za reševanje energetske revščine, v okviru energetske učinkovitosti, se nanašajo predvsem na zagotavljanje energetske učinkovitosti stavb in energetske učinkovitosti produktov v gospodinjstvih. Pri oblikovanju ukrepov za odpravljanje in zmanjševanje energetske revščine je potrebno upoštevati pet pomembnih dejavnikov. Prvi je ciljni

³⁰ Ibid., str 264.

³¹ Povzeto po Pye S., Dobbins A., Baffert C., Brajković J., Deane P., De Miglio R., Chapter 30-Energy poverty across the EU: analysis of the policies and measures, Europe's Energy Transition—Insights for Policy Making, Findings Informing the European Commission, Academic Press, 2017. str 264.

pristop, v okviru katerega je pomembno ustrezno opredeliti ciljno skupino subjektov. Če je skupina opredeljena preširoko, zmanjšuje učinek tarčno usmerjenega ukrepa, v primeru preozke opredelitve pa ne zajema vseh ogroženih subjektov. Drugi dejavnik je izbira ustreznega izvajalca za izvedbo prenovitvenih del. V primeru izbire energetskih podjetij kot izvajalcev obstaja tveganje, da obnove ne bodo opravljene tam, kjer so najbolj potrebne, pač pa bodo podjetja iskala enostavnejše, cenejše priložnosti in s tem možnost maksimirati dobiček. Tretji dejavnik je implementacijski načrt. Najbolj primeren naj bi bil dosleden lokalni pristop, ki zagotavlja prepoznavo in obnovo gospodinjstev z nizkimi prihodki. Četrty dejavnik je izbira načina merjenja napredka in način zagotavljanja izvrševanja ukrepov. Peti in zadnji dejavnik pa je način financiranja. V kolikor bi bile prenove financirane z računi za energijo, se breme prenov efektivno prevali na potrošnike, v kolikor bi se prenove financirale z davkoplačevalskim denarjem, pa se tvega dolgoročnost, saj bi sredstva, namenjena prenovam, bila zlahka uporabljena za drug namen, na primer v primeru spremembe namembnosti v okviru sprejema morebitnih varčevalnih ukrepov.³²

Zaključiti velja, da so vsi ukrepi energetske učinkovitosti, ki so bolj dostopni in usmerjeni proti gospodinjstvom z nižjimi prihodki, primerni in potrebni za reševanje energetske revščine.

7.2 Energetska revščina in Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002)

Kot odgovor na vso navedeno problematiko je bila v okviru četrtega energetskega paketa predstavljena Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002), ki prepozna in neposredno naslavlja energetske revščino. Direktiva v uvodnih določbah navaja, da je možno v ukrepe, katerih cilj so energetske prihranki, vključiti socialne cilje, povezane z energetske revščino. Nadalje prepozna potrebo po širitvi te možnosti na alternativne ukrepe politik in nacionalne sklade za energetske učinkovitost. Hkrati pa, kot do sedaj, skladno z načelom subsidiarnosti pušča državam članicam v dispozicijo obseg, področje uporabe in določitev vsebine ukrepov za ublažitev energetske revščine. V kolikor sistem obveznosti energetske učinkovitosti ne dopušča ukrepov, ki se nanašajo na posamezne porabnike energije, preostanejo državi članici za blažitev učinkov energetske revščine na voljo le še alternativni ukrepi politike. Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) postavlja ukrepe za energetske učinkovitost v ospredje pri odpravi energetske revščine. Z namenom zagotoviti trajnostno zmanjšanje energetske revščine je potrebno zagotoviti

³² Več o tem Pye S., Dobbins A., Baffert C., Brajković J., Deane P., De Miglio R., Chapter 30-Energy poverty across the EU: analysis of the policies and measures, Europe's Energy Transition—Insights for Policy Making, Findings Informing the European Commission, Academic Press, 2017, str. 272–274.

stroškovno učinkovitost in cenovno dostopnost ukrepov za zmanjšanje in njeno odpravo.³³

7.3 Energetska revščina in Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999)

Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999) v uvodnih določbah določa, da bi države članice pri pripravi celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov morale oceniti stopnjo energetske revščine. V kolikor članice prepoznajo, da imajo veliko število energetsko revnih gospodinjstev, morajo v svoj nacionalni načrt postaviti okvirni nacionalni cilj za zmanjšanje energetske revščine.

V kolikor države članice v svoj nacionalni načrt vključijo okvirni nacionalni cilj za zmanjševanje energetske revščine, so prav tako zavezane k celovitemu poročanju Evropski komisiji o energetske revščini. Evropski komisiji so zavezane sporočiti informacije o napredku pri uresničevanju nacionalnega okvirnega cilja glede zmanjšanja števila energetsko revnih gospodinjstev in kvantitativne informacije o številu energetsko revnih gospodinjstev.³⁴

Uredba efektivno nalaga članicam obveznost prepoznave energetske revščine in obveznost postavitve cilja za zmanjšanje ter posledično sprejetje ukrepov za odpravo ali zmanjšanje energetske revščine.

8 Pravni okvir Evropske unije na področju energetske učinkovitosti

8.1 Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) in (2018/2002)

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) je stopila v veljavo 4. decembra 2012. Direktiva okvirno postavlja zahteve in cilje, ki dejansko opredeljujejo energetske politiko Evropske unije, hkrati pa določa tudi ustrezne in primerne ukrepe za doseg opredeljenih

³³ Povzeto po Direktiva (EU) 2018/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, uvodna določila 23–25 odstavek.

³⁴ Glej tudi Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018, 24. člen.

ciljev. Gre za krovno direktivo, ki zajema tako proizvodnjo, prenos in distribucijo energije kot tudi finančni vidik in investicije v energetske učinkovitost.

Dne 11. 12. 2018 je bila sprejeta Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002), dne 21. 12. 2018 je bila objavljena v Uradnem listu Evropske unije in tri dni kasneje je stopila v veljavo. Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) spreminja oziroma amandmira že obstoječo Direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU), ki še vedno ostaja v veljavi.

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) postavlja naslednje bistvene ukrepe:

- postavitev okvirnih nacionalnih ciljev povečanja energetske učinkovitosti;
- letna prenova 3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade oziroma javnih organov;
- javni organi so zavezani kupovati le izdelke in stavbe z visoko energetske učinkovitostjo;
- sistemi obveznosti energetske učinkovitosti;
- energetske pregledi in sistemi upravljanja z energijo;
- merjenje in informacije o obračunu;
- spodbujanje učinkovitosti pri ogrevanju in hlajenju;
- pretvorba, prenos in distribucija energije;
- spodbujanje trga energetske storitev;
- pregled in spremljanje izvajanja.³⁵

8.1.1 Cilji povečanja energetske učinkovitosti

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) postavlja skupni krovni cilj v višini 20 % povečanja energetske učinkovitosti v Evropski uniji do leta 2020. Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) ohranja zavezo za leto 2020 in postavlja skupni krovni cilj za leto 2030, za katerega določa najmanj 32,5 % povečanje energetske učinkovitosti v Evropski uniji.³⁶

Države članice morajo v skladu z omenjeno krovno zavezo določiti okvirne nacionalne cilje o povečanju energetske učinkovitosti. Pri določitvi nacionalnih okvirnih oziroma indikativnih ciljev morajo države članice upoštevati preostali stroškovno učinkoviti

³⁵ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 47–48.

³⁶ Glej tudi Direktiva (EU) 2018/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 328/210, 21. 12. 2018, 1. člen, prvi odstavek.

potencial za energetske prihranke, špekulacije glede bruto domačega proizvoda in faktorje glede na strukturo nacionalne mešanice energetskih virov. Evropska komisija oceni, ali so krovni cilji premierni za doseg ciljev leta 2020 in leta 2030.³⁷

Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) predvideva tudi možnost popravka ciljev navzgor, oziroma postavitev ambicioznejših ciljev leta 2023, v kolikor bi se zaradi gospodarskega ali tehnološkega razvoja bistveno zmanjšali stroški ali če bi bilo to potrebno za izpolnitev mednarodnih zavez Unije v zvezi z dekarbonizacijo.

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) je kot opisano postavljala relativno kratkoročne cilje, to je za obdobje od leta 2014 do leta 2020. Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) ohranja obstoječe cilje, vendar postavlja nove bolj dolgoročne, in sicer za obdobje od leta 2021 do leta 2030. Predhodna relativno kratkoročna ureditev ni spodbujala dolgoročnih investicij v tehnologije in projekte za zagotavljanje energetske učinkovitosti, novi dolgoročneji cilji, ki jih postavlja Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002), zagotavljajo investitorjem gotovost in na ta način spodbujajo k investicijam v tehnologije in projekte, katerih razvoj zahteva več časa.³⁸

Posebno pozornost je potrebno nameniti tudi dobi trajanja, v kateri ukrepi, sprejeti v prvem obdobju od leta 2014 do leta 2020, prinašajo energetske prihranke, torej življenjski dobi že apliciranih ukrepov. Proces ustvarjanja energetskih prihrankov že po sami naravi zahteva trajnost, torej trajno in gotovo rast energetskih prihrankov. Ukrepe za zagotavljanje energetske učinkovitosti, sprejete oziroma aplicirane v obdobju od leta 2014 do leta 2020, katerih življenjska doba in učinkovitost se bo iztekla do leta 2030, bo potrebno zaradi nadaljnega zagotavljanja energetskih prihrankov nadomestiti z novimi. Navedeno dejansko stanje samo po sebi omogoča prostor za ustvarjanje novih energetskih prihrankov. Ko se življenjska doba že apliciranih ukrepov izteče, le-teh ni potrebno nadomestiti z enakimi ukrepi, pač pa se nadomestijo z ekvivalentnimi, vendar novejšimi ukrepi, ki so nastali kot produkt tehničnega razvoja in jih v času, ko so se sprejemali oziroma aplicirali prvotni ukrepi, še ni bilo na voljo, ali niso bili cenovno dostopni ali stroškovno učinkoviti.

Opisano stanje ne predstavlja le možnosti ustvarjanja novih energetskih prihrankov, pač pa tudi problem, saj s potekom časa vedno več ukrepov, sprejetih v obdobju od leta 2014 do leta 2021, ne bo več zagotavljalo ustreznih energetskih prihrankov. Potrebno bo torej urediti opisano problematiko »erozije« energetskih prihrankov, kar pomeni zahtevati od držav članic, da opredelijo obseg »erozije« energetskih prihrankov in zahtevati sprejetje

³⁷ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 50.

³⁸ Glej tudi Rosenow J., Cowart R., Bayer E., Fabbri M., Assessing the European Union's energy efficiency policy: Will the winter package deliver on »Efficiency First«?, Energy Research & Social Science št. 26, Elsevier, 2017, str. 73.

ukrepov, ki zagotavljajo vsaj ekvivalentne energetske prihranke, če ne višje kot že opisano.³⁹

8.1.2 Obveznost prihranka energije

»Države članice morajo doseči skupni prihranek končne porabe energije, ki ustreza vsaj:

- novim letnim prihrankom v obdobju od 1. januarja 2014 do 31. decembra 2020 v višini 1,5 % letne količine prodane energije končnim odjemalcem glede na povprečje v zadnjih treh letih pred 1. januarjem 2013. Iz tega izračuna se lahko deloma ali v celoti izključi količina prodane energije, ki se porabi za prevoz;
- novim letnim prihrankom v obdobju od 1. januarja 2021 do 31. decembra 2030 v višini 0,8 % letne porabe končne energije glede na povprečje v zadnjih treh letih pred 1. januarjem 2019. Z odstopanjem od te zahteve morata Ciper in Malta doseči nove letne prihranke v obdobju od 1. januarja 2021 do 31. decembra 2030 v višini 0,24 % letne porabe končne energije glede na povprečje v zadnjih treh letih pred 1. januarjem 2019.«⁴⁰

7. člen Direktive o energetske učinkovitosti (2018/2002) rešuje tudi že omenjeni problem »erozije« energetske prihrankov, saj določa, da lahko države članice pri izračunu upoštevajo prihranke energije, ki izhajajo iz ukrepov politik, bodisi uvedenih do 31. decembra 2020 ali po tem datumu, vendar izključno pod pogojem, da ti ukrepi privedejo do novih posameznih ukrepov, ki se izvedejo po 31. decembru 2020.

Iz navedenega izhaja, da morajo novi predpisani prihranki izhajati iz novih ukrepov. Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) torej veleva pridobitev novih prihrankov z novimi ukrepi ter na ta način preprečuje »erozijo« energetske prihrankov.

8.1.3 Stroškovno učinkovita dekarbonizacija

Kot primarni cilj opredeljuje Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002) zmanjšanje porabe končne energije. Kljub velikemu pomenu zmanjšanja porabe energije pa evropska ali katerakoli zakonodaja tega ne skuša doseči za vsako ceno. Ni pomembno zgolj zmanjšanje porabe energije, pač pa tudi to, ali so način in sredstva, s katerimi bomo to dosegli, stroškovno učinkovita.

³⁹ Glej tudi Rosenow J., Cowart R., Bayer E., Fabbri M., *Assesing the European Union's energy efficiency policy: Will the winter package deliver on »Efficiency First«?*, Energy Research & Social Science št. 26, Elsevier, 2017, str. 73.

⁴⁰ Direktiva (EU) 2018/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 328/210, 21. 12. 2018, 1. člen, prvi odstavek.

Povezava med energetske porabo in zmanjšanjem emisij obstaja zgolj v primeru, da je proizvedena energija pridobljena z uporabo fosilnih goriv. Energetska učinkovitost torej ne razlikuje med energijo, pridobljeno iz obnovljivih virov, in energijo, pridobljeno iz fosilnih goriv, saj si prizadeva le za generalno zmanjšanje energetske porabe.

Intuitivno je predpostavljati, da zmanjšanje energetske porabe pomeni tudi zmanjšanje stroškov. Navedena predpostavka drži v kolikor enačimo stroške celotnega energetskega sistema s stroški nastalimi zaradi porabe energije. Stroškov celotnega energetskega sistema pa ne predstavljajo zgolj stroški energetske porabe, pač pa tudi stroški, povezani z infrastrukturo, potrebno za proizvodnjo, transport in potrošnjo energije.

Povečanje energetske učinkovitosti vodi k zmanjševanju energetske porabe in posledično k zmanjšanju stroškov, vendar zmanjšanje energetske porabe zaradi povečanja energetske učinkovitosti ne pomeni nujno zmanjšanja porabe energije in zmanjšanja stroškov v celotnem energetskem. Za primer lahko vzamemo drag izolacijski material za stavbe, ki dejansko zmanjša porabo energije, potrebne za vzdrževanje temperature v stavbi, njegov nakup pa predstavlja tako visoke stroške, da so ti višji od kratkoročnih prihrankov, ki jih prinaša zmanjšanje porabe energije. V tem primeru so skupni stroški celotnega energetskega sistema večji, kot bi bili v primeru, če ne bi bilo postavljenih zavezujočih ciljev zmanjšanja emisij, doseganje katerih je pogojeno s sprejemom ukrepov zagotavljanja energetske učinkovitosti.⁴¹

Prav tako je z vidika energetskih prihrankov pomembno vzeti v obzir celoten energetski sistem, saj je potrebno glede materiala ali procesa, ki prinaša energetske prihranke in povečuje energetske učinkovitost, upoštevati tudi energijo, ki je potrebna za njegov nastanek. V kolikor je tak material, na primer izolacijski material, proizveden z visoko energetske intenzivnimi postopki, ki zahtevajo veliko porabo energije, bo lahko energetski prihranek, ki ga bo uporaba tovrstnega materiala prinesla, manjši ali enak energiji, porabljeni za njegov nastanek.

8.1.4 Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti

Za namen doseganja nacionalnih indikativnih ciljev imajo države članice možnost uporabiti sisteme obveznosti energetske učinkovitosti ali alternativne ukrepe politike ali oboje.⁴²

⁴¹ Glej tudi Tischler B., EU energy efficiency policy: How a more cost efficient decarbonization could succeed, IW Policy Paper št. 1/2018e, Institut der deutschen Wirtschaft (IW) Köln, str. 8.

⁴² Glej tudi Direktiva (EU) 2018/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 328/210, 21. 12. 2018, uvodna določila 12. odstavka.

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) natančno opredeljuje sisteme energetske učinkovitosti in dopušča članicam alternativno ureditev z drugovrstnimi ukrepi, primere katerih tudi taksativno navaja. Fleksibilnost, ki jo državam članicam, z možnostjo alternativne ureditve dopušča Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU), vključuje tudi možnost neuporabe sistemov obveznosti energetske učinkovitosti. Ukrepi, ki predstavljajo alternativo sistemom obveznosti energetske učinkovitosti obsegajo:

- »davek na energijo ali ogljikov dioksid, ki zmanjša porabo končne energije,
- programe in instrumente financiranja ali davčne spodbude, ki vodijo k uporabi energetske učinkovite tehnologije ali tehnik in zmanjšajo porabo končne energije,
- predpise ali prostovoljne sporazume, ki vodijo k uporabi energetske učinkovite tehnologije ali tehnik in zmanjšajo porabo končne energije,
- standarde in norme, katerih namen je izboljšati energetske učinkovitost izdelkov in storitev, tudi stavb in vozil, razen če so ti obvezni in se uporabljajo v državah članicah na podlagi zakonodaje Unije,
- sisteme za energetske označevanje, razen tistih, ki so obvezni in se uporabljajo
- usposabljanje in izobraževanje, vključno s svetovalnimi programi za energetiko, ki vodijo v uporabo energetske učinkovite tehnologije ali tehnik in zmanjšajo porabo končne energije.«⁴³

Navedene ukrepe je možno uporabiti samostojno, v kombinaciji drugega z drugim ali hkrati s sistemi obveznosti energetske učinkovitosti vendar le v kolikor le-ti uspejo zagotoviti predpisane energetske prihranke.⁴⁴

Direktiva o energetske učinkovitosti (2018/2002) pa sistematično in pregledno ureja področje ukrepov, predvidenih za doseganje postavljenih ciljev tako, da ločeno ureja obveznost prihranka energije, sisteme obveznosti energetske učinkovitosti in alternativne ukrepe politike ter hkrati razveljavlja 7. člen Direktive o energetske učinkovitosti (2012/27/EU), ki je do sedaj urejal sistem obveznosti za energetske učinkovitost.

Sistem obveznosti energetske učinkovitosti zavezuje subjekte, ki so navadno energetske javne službe, da dosegajo cilje v določeni višini energetske prihrankov na strani povpraševanja.⁴⁵ Kljub tej splošni opredelitvi se posamezni sistemi obveznosti bistveno razlikujejo med sabo. Zasnove sistemov obveznosti energetske učinkovitosti se med seboj razlikujejo glede na sledeče okoliščine:

⁴³ 9. točka 7. člena Direktive 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES, UL L 315/1, 14. 11. 2012.

⁴⁴ Glej tudi Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 85-88.

⁴⁵ Povzeto po Fawcett T., Rosenow J., Bertoldi P., Energy efficiency obligation schemes: their future in the EU, Energy Efficiency, Springer, 2018.

- cilji oziroma vrednosti predvidenih prihrankov - Države članice najprej določijo stopnjo oziroma predvideno višino prihrankov, nato se odločijo ali bodo prihranki doseženi z zmanjšanjem porabe primarne energije ali zmanjšanjem porabe končne energije. Cilji, ki določajo zmanjšanje porabe končne energije so sicer bolj spoznavni potrošnikom, vendar so z vidika zajetja čim več pretvornih faktorjev od primarne do končne energije, bolj primerni cilji, ki določajo zmanjšanje primarne energije. V zadnji fazi opredelitve vrednosti predvidenih prihrankov, morajo države članice določiti mersko enoto v kateri bo izražena konkretizirana količina predvidenih prihrankov (na primer megavatne ure ali tone ekvivalenta nafte).
- sektorji, ki jih sistem obveznosti energetske učinkovitosti zajema – Sistem obveznosti energetske učinkovitosti lahko zajema vse sektorje (na primer v Španiji), največkrat pa države članice kot zajete sektorje opredelijo sektorje končne porabe (*ang. End-use sectors*), na primer gospodinjstva.
- vrste ukrepov – Nekatere države članice se zanašajo na tržno ureditev in za doseg ciljev sistema obveznosti energetske učinkovitosti vzpostavijo sistem trgovanja, kot je na primer sistem trgovanja z belimi certifikati. Beli certifikati so certifikati, ki jih izdajo neodvisni certifikacijski organi in potrjujejo, da je bilo doseženo določeno zmanjšanje energetske porabe. Druge države članice zagotavljajo energetske učinkovitost z zagotavljanjem informacij o načinih in možnostih za zmanjšanje porabe energije ali z različnimi vrstami finančnih spodbud, kot so na primer subvencije, nižje obrestne mere ali davčne olajšave.
- subjekti obveznosti – Subjekti obveznosti so tisti subjekti, ki so dolžni doseči cilje postavljene v okviru sistema obveznosti energetske učinkovitosti. Najpogosteje so to prodajalci oziroma ponudniki goriv. Potrebno je opredeliti kateri ponudnik energije bo zavezan. Kot subjekti obveznosti so lahko zavezani tudi energetske distributerji.
- sistem penalov – Države članice lahko določijo sistem sankcij v obliki penalov oziroma denarne kazni v primeru nedoseganja, s sistemom obveznosti energetske učinkovitosti, postavljenih ciljev.
- metoda izračuna prihrankov – sistemi obveznosti energetske učinkovitosti se razlikujejo glede na način določitve pričakovanih prihrankov z predvidenimi metodami.
- kriterij dodatnosti – Sistem obveznosti energetske učinkovitosti lahko zahteva, da so energetske prihranki dodatni, to je energetske prihranki do katerih drugače nebi prišlo.
- fleksibilnost – Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti so lahko fleksibilni in dopuščajo subjektom obveznosti prenos presežka ali primanjkljaja energetskih prihrankov med leti, nekateri sistemi celo dopuščajo trgovanje z energetskimi prihranki med subjekti obveznosti.⁴⁶

⁴⁶ Povzeto po Vlaamse instelling voor Technologisch Onderzoek, Joint Implementation Network, Italian Federation for Rational Use of Energy, Austrian Energy Agency, University of Piraeus Research Center, Stockholm Environment Institute/University of York, Association of Bulgarian Energy Agencies, Danish

Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti so tudi sredstvo za zagotavljanje socialne enakosti. Upravičenci ukrepov finančnih spodbud so tudi energetske revna gospodinjstva.

Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti so bili v zakonodaji Evropske unije promovirani zaradi kakovostnih dokazov znotraj Evropske unije in od drugod po svetu, ki potrjujejo, da dobro zasnovani sistemi obveznosti energetske učinkovitosti lahko ustvarijo pomembne, stroškovno učinkovite, energetske prihranke. Literatura pa tudi poudarja, da je učinkovitost sistemov obveznosti odvisna od načina zasnove in implementacije ukrepa, upravljanja ter pogojev in strukture trga. Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti so bili sprejeti v nekaterih državah članicah še pred sprejetjem Direktive o energetske učinkovitosti (2012/27/EU), na primer v Franciji, Italiji in na Danskem. Prvič pa so se sistemi obveznosti energetske učinkovitosti pojavili v Združenih državah Amerike med 1970 in 1980. Energetski prihranki, ki so jih navedeni sistemi obveznosti energetske učinkovitosti trajno in relativno dolgoročno zagotavljali, so bili eden izmed glavnih razlogov za promocijo in sprejetje tovrstnih sistemov v evropsko zakonodajo.⁴⁷

Leta 2017 je imelo sisteme obveznosti energetske učinkovitosti uvedenih 15 držav članic, med katerimi je bila in je še vedno tudi Slovenija. Dejavniki, ki so pri uspešnih sistemih vplivali na uspeh sistema obveznosti, so:

- določitev zmernih stopenj energetske učinkovitosti ob uvedbi sistema obveznosti;
- postopno višanje zahtevane stopnje energetske učinkovitosti;
- zbirati podatke v zgodnjih fazah uvedbe sistema obveznosti in kasneje glede na te prilagoditi sistem;
- stalno ocenjevati delovanje sistema obveznosti, vzpostavitev neodvisne avtoritete za izvajanje nadzora in s pristojnostjo izreči sankcijo v primeru kršitev;
- predpis ustreznih kazni za primere kršitev;
- zagotovitev transparentnih metod za računanje energetske učinkovitosti.⁴⁸

Četrty energetski paket je z Direktivo o energetske učinkovitosti (2018/2002) ohranil sisteme obveznosti energetske učinkovitosti, vendar jih kot izkazano vse države članice ne razumejo kot nujen ukrep za doseg nacionalnih krovnih ciljev.

V primeru ukrepov, ki predstavljajo različne vrste finančnih spodbud in se financirajo s finančnimi sredstvi preko računov za energijo in iz davčnih dajatev, je učinkovitost omenjenega zakonodajnega ukrepa odvisna od podpore stroke in predvsem podpore javnosti. Nekateri ukrepi v obliki različnih vrst finančnih spodbud sistema obveznosti se financirajo preko računov za energijo, kar pomeni, da za program dejansko plačujejo

Energy Association, French Environment and Energy Management Agency, Energy saving Policies and Energy Efficiency Obligation Scheme, 2015, posodobljeno 2016.

⁴⁷ Povzeto po Fawcett T., Rosenow J., Bertoldi P., Energy efficiency obligation schemes: their future in the EU, Energy Efficiency, Springer, 2018.

⁴⁸ Povzeto po Fawcett T., Rosenow J., Bertoldi P., Energy efficiency obligation schemes: their future in the EU, Energy Efficiency, Springer, 2018.

potrošniki.⁴⁹ V kolikor so prihranki s sistemom obveznosti doseženi z manjšim številom projektov, bo imelo korist manjše število ljudi in organizacij, kljub temu da so projekt dejansko financirali vsi potrošniki. Enako velja za financiranje energetske učinkovitosti iz javnih subvencij.⁵⁰

Kljub navedenem obstaja rešitev za problem koncentriranih koristi energetskih prihrankov v razmerju s porazdeljenimi stroški. Možen je pristop, pri katerem se ukrepi za zagotavljanje energetskih prihrankov financirajo delno preko računov za energijo, delno pa z davčnimi olajšavami, kar pripomore k nižjim računom za energijo. Davčne olajšave pripadajo posameznikom ali organizacijam, ki s predvidenimi ustreznimi ukrepi prispevajo k energetskim prihrankom.⁵¹ Omenjeni način se lahko uporablja tudi za uvedbo tehnologij, ki zahtevajo večjo investicijo, hkrati pa zagotavljajo večje energetske prihranke.⁵²

Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti so izredno prilagodljivi in se lahko s časom, ustrezno potrebam, spreminjajo. Lahko pomagajo kot mehanizem pri zmanjševanju energetske revščine, njihova uporaba lahko ustvarja nova delovna mesta in zmanjšuje brezposelnost ali spodbudi razvoj in prodajo določenih tehnologij.⁵³

Omeniti velja še, da s sprejemom Ecodesign direktive (2009/125/ES), katera ureja energetske učinkovitosti proizvodov, gospodinjski aparati in osvetljava ne spadajo več v okvir sistemov obveznosti energetske učinkovitosti, saj so standardizirani ukrepi, ki so prej zagotavljali prihranke v okviru sistemov obveznosti, z Ecodesign direktivo (2009/125/ES), postali obvezni.⁵⁴

8.1.4.1 Stroški sistema obveznosti energetske učinkovitosti

Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti tako kot vsi drugi instrumenti energetske zakonodaje in politike predstavljajo stroške in zahtevajo financiranje.

Stroške sistemov obveznosti energetske učinkovitosti lahko razdelimo v naslednje skupine:

⁴⁹ Glej tudi Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 83.

⁵⁰ Povzeto po Fawcett T., Rosenow J., Bertoldi P., Energy efficiency obligation schemes: their future in the EU, Energy Efficiency, Springer, 2018.

⁵¹ Glej tudi Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 83.

⁵² Povzeto po Fawcett T., Rosenow J., Bertoldi P., Energy efficiency obligation schemes: their future in the EU, Energy Efficiency, Springer, 2018.

⁵³ Glej tudi Ibid.

⁵⁴ Ibid.

- Stroški programa:
Vključujejo stroške za zavezane subjekte, ki morajo dosegati dogovorjene cilje. Večina teh stroškov predstavljajo plačila v obliki nepovratnih sredstev strankam, ki navadno delno, včasih pa tudi v celoti, financirajo ukrepe za doseganje energetske učinkovitosti. Kakšni so stroški programa, je odvisno predvsem od same zasnove sistema obveznosti. Poleg zagotavljanja subvencij je potrebno nameniti finančna sredstva tudi za analizo trga in iskanje potrošnikov, ki so pripravljeni sprejeti ukrepe za doseganje večje energetske učinkovitosti, za promoviranje energetske učinkovitosti ter na zadnje za ugotavljanje in poročanje o tem, kje so ukrepi potrebni.
- Družbeni stroški:
Predstavljajo tako stroške za zavezane subjekte kot dodatne stroške, ki nastanejo potrošnikom. Primer: Program ponudi subvencijo v višini 1000 EUR za vgradnjo energetske varčnih oken, ki dejansko predstavlja strošek v višini 3000 EUR. Družbeni strošek je v tem primeru 3000 EUR, saj obsega tako 1000 EUR subvencije kakor tudi 2000 EUR plačila, ki ga je plačal potrošnik, katerega je v prenavo prepričal prihranek, ki ga omogoča subvencija.
- Administrativni stroški:
Tovrstni stroški so tisti, ki so potrebni za nastanek pravil, ki urejajo sistem obveznosti in njihovo implementacijo.
- Zagonski stroški:
To so stroški, ki so potrebni za postavitve sistema obveznosti.⁵⁵

8.1.4.2 Koristi sistemov obveznosti energetske učinkovitosti

Sistemi obveznosti prinašajo mnogo koristi. Koristi udeleženca, so koristi, ki pripadejo neposredno potrošniku, torej gospodinjstvu ali podjetju, ki izvede ukrep za povečanje energetske učinkovitosti. Te koristi se primarno rezultirajo v energetskih prihrankih, poleg tega pa tudi v povečanju vrednosti sredstev. Koristi za posameznika obsegajo tudi koristi za zdravje in dobro počutje posameznika, ki so posledica prednosti in koristi, ki jih prinašata boljše ogrevanje in hlajenje stavb.⁵⁶ Poleg navedenega prinašajo tudi koristi za

⁵⁵ Povzeto po Rosenow J., Bayer E., Costs and benefits of Energy Efficiency Obligations: A review of European programmes, Energy Policy št. 107, 2017, str. 53.

⁵⁶ Glej tudi Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 84.

energetski sistem, saj nastajajo manjši stroški vzdrževanja infrastrukture zaradi manjše potrošnje energije in manjše obremenitve sistema.⁵⁷

Korelacija med koristmi in stroški je bistvena za obstoj sistemov obveznosti. Harmonizirano vodenje poročil o koristih in stroških sistemov obveznosti bi omogočilo neposredno primerjavo med različnimi programi in empirično razlikovanje med bolj in manj uspešnimi.⁵⁸

8.1.5 Energetski pregledi in sistemi obveznosti energetske učinkovitosti

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) opredeljuje energetski pregled kot »sistematični postopek za namene ustrezne seznanitve z obstoječim profilom porabe energije stavbe ali skupine stavb, industrijskega ali komercialnega procesa ali obrata ali zasebne ali javne storitve, s katerim se opredelijo in ocenijo stroškovno učinkovite možnosti za prihranek energije ter v okviru katerega se poroča o ugotovitvah«⁵⁹.

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) nalaga velikim podjetjem obveznost izvajanja energetskih pregledov. Države članice same postavijo sistem zagotavljanja in preverjanja kakovosti pregledov, prav tako morajo članice same določiti minimalna nediskriminatorna merila za energetske preglede. Mikro, majhne in srednje velike gospodarske družbe niso zavezane k opravljanju energetskih pregledov, vendar države članice spodbujajo njihovo opravljanje z različnimi programi na nacionalni ravni, na primer s subvencioniranjem.

Učinkovitost energetskega pregleda je najlažje oceniti s sprejetjem sistema obveznosti energetske učinkovitosti. V kolikor se energetski pregledi izvajajo kakovostno, učinkovito in so podjetja, pri katerih se izvajajo, motivirana pridobiti čim bolj obširne informacije, potem bo v primeru vzpostavitve sistema obveznosti energetske učinkovitosti sprejeta velika količina ukrepov. Podjetja bodo na podlagi rezultatov, pridobljenih z energetskimi pregledi, prepoznala energetske neučinkovite področja ali področja, kjer je prostor za povečanje energetske učinkovitosti, nato bodo s sprejemom ukrepov v okviru sistema obveznosti energetske učinkovitosti te pomanjkljivosti odpravila.⁶⁰

⁵⁷ Glej tudi Rosenow J., Bayer E., Costs and benefits of Energy Efficiency Obligations: A review of European programmes, Energy Policy št. 107, 2017, str. 54.

⁵⁸ Glej tudi Rosenow J., Bayer E., Costs and benefits of Energy Efficiency Obligations: A review of European programmes, Energy Policy št. 107, 2017, str. 59.

⁵⁹ 25. točka 2. člena Direktive 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES, UL L 315/1, 14. 11. 2012.

⁶⁰ Glej tudi Kurtwig C. M., Tantau A., Obligatory versus voluntary energy audits: are there differences in quality?, De Gruyter Open, 2018, str. 524-525.

Uporabnost oziroma koristnost energetskih pregledov, je prav tako odvisna od učinkovite implementacije ukrepov držav članic, namenjenih doseganju postavljenih ciljev in sistematske aplikacije sistemov upravljanja z energijo.

Direktiva o energetski učinkovitosti (2012/27/EU) ne zahteva od držav članic financiranja ali drugačnega načina za zagotavljanje upoštevanja priporočil, ki izhajajo kot rezultat opravljenih energetskih pregledov, prav tako ne zahteva implementacije visoko stroškovno učinkovitih ukrepov, ki so z energetskim pregledom odkriti. Na tem mestu je jasno, da predmetna direktiva domeva in se zanaša, da se bo povečana stopnja transparentnosti in finančne informiranosti, ki jo zagotavljajo kvalitetni pregledi, rezultirala v sprejetju, s pregledom, prepoznanih in potrebnih ukrepov.⁶¹

8.2 Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999)

Vizijo Evropske komisije za evropski energetski sistem je možno strniti v treh glavnih postavkah, in sicer varnost, trajnost in konkurenčnost. Vzpostavitev tovrstnega sistema ni možna z regulacijo zgolj na nacionalnih ravneh držav članic, prav tako ni možna v primeru ureditve na evropski ravni, v kateri ureditve posameznih področij niso med seboj usklajene. Strategija Evropske komisije sestoji in temelji na naslednjih postavkah: energetska varnost, solidarnost in zaupanje, popolnoma integriran evropski energetski trg, energetska učinkovitost, katera zmanjšuje oziroma obvladuje energetsko povpraševanje, razogljičenje ekonomije in spodbujanje raziskav, inovacij in konkurence.⁶²

194. člen Pogodbe o delovanju Evropske unije opredeli cilje energetske politike Evropske unije, ki so: zagotoviti delovanje energetskega trga, zagotoviti zanesljivost oskrbe z energijo v Uniji, spodbujati energetsko učinkovitost in varčevanje z energijo ter razvijanje novih in obnovljivih virov energije in spodbujati medsebojno povezovanje energetskih omrežij. V istem členu določa Pogodba o delovanju Evropske unije tudi, da se za ureditev omenjenih področij sprejemajo ukrepi po rednem zakonodajnem postopku, na način, da ti ne vplivajo na pravico držav članic, da določijo lastne pogoje za izkoriščanje svojih energetskih virov, na izbiro med različnimi viri energije in na splošno strukturo njihove oskrbe z energijo.

Navedena ureditev iz Pogodbe o delovanju Evropske unije ne daje Evropski uniji nobenih konkretnih zakonodajnih pristojnosti za uresničitev zgoraj omenjene strategije Evropske komisije. Evropska komisija skupaj s sprejemom »Zimskega paketa«, imenovanega tudi

⁶¹ Glej tudi Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 57.

⁶² Povzeto po Ringel M., Knodt M., The governance of the European Energy Union: Efficiency, effectiveness and acceptance of the Winter Package 2016, Energy Policy št. 112, Elsevier, 2018, str. 210.

»Čista energija za vse Evropejce« (*ang. Clean energy for all Europeans*), konkretno opredeljuje in določa pristojnosti Evropske unije na področju energetike.

Osrednji problem evropske energetske zakonodaje pred »Zimskim paketom« je predstavljalo dejstvo, da je Evropska unija sprejela za celotno Unijo zavezujoče cilje za področja obnovljivih energetskih virov in energetske učinkovitosti, medtem ko zavezujoči cilji na nacionalni ravni niso bili določeni. Dejstvo, da ni določenih zavezujočih ciljev na nacionalni ravni, onemogoča Evropski komisiji kakršenkoli nadzor nad procesom in možnost sankcioniranja.

Zakonodajno področje energetike je že zaradi svoje narave specifično, saj ima skupne elemente z ostalimi zakonodajnimi področji, kot je okoljevarstveno področje, področje raziskav in razvoja in področje zunanje in varnostne politike. Ravno zaradi vpetosti med več zakonodajnih področij lahko ureditev upravljanja energetske unije temelji na pristojnostih, ki jih Pogodba o delovanju Evropske unije podeljuje okoljevarstvu v 191. in 192. členu kot tudi na pristojnosti iz 194. člena. Bistveno je, da je cilje razogljičenja možno obravnavati tako v okviru okoljevarstvene zakonodaje, kot v okviru energetske.⁶³

8.2.1 Mehko upravljanje

Medtem ko se vprašanja, ki se nanašajo na notranji trg, rešujejo z rednim zakonodajnim postopkom, je potrebno vprašanja, ki se nanašajo na izbiro med različnimi viri energije in na splošno strukturo njihove oskrbe z energijo, reševati z uporabo mehkega upravljanja (*ang. Soft governance*), ki je analogno mehkeemu pravu (*ang. Soft law*).

8.2.1.1 Odprta metoda koordinacije

Najbolj prominenten primer mehkega upravljanja predstavlja odprta metoda koordinacije (*ang. Open Method of Coordination*), katera je bila predstavljena kot nova oblika upravljanja v okviru Lizbonske strategije leta 2000.⁶⁴ Odprta metoda koordinacije temelji na načelih prostovoljnosti, konvergence, na mehanizmih za vzpostavitev pravnih standardov in postopkih učenja. Uporablja instrumente, kot so primerjave, medsebojni pregledi (*ang. Peer review*) in najboljša praksa.⁶⁵

Odprta metoda koordinacije je v okvirju Evropske unije opredeljena kot oblika medvladnega sodelovanja na zakonodajnem področju, katera pa ne prinaša rezultatov v

⁶³ Povzeto po Ringel M., Knodt M., *The governance of the European Energy Union: Efficiency, effectiveness and acceptance of the Winter Package 2016*, Energy Policy št. 112, Elsevier, 2018, str. 210.

⁶⁴ Glej tudi URL: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html (27.3.2019).

⁶⁵ Povzeto po Ringel M., Knodt M., *The governance of the European Energy Union: Efficiency, effectiveness and acceptance of the Winter Package 2016*, Energy Policy št. 112, Elsevier, 2018, str. 210.

obliki zavezujočih evropskih zakonodajnih ukrepov in od držav članic ne zahteva zakonodajnih sprememb.⁶⁶

Kot slabosti omenjene metode so bila izpostavljena dejstva, da ne spodbuja učenja, konvergence in integracije, saj je omejena na selektivno učenje. Izdelava in opredelitev nacionalnih načrtov in njihova implementacija potekajo strogo na nacionalni ravni. Tovrstna oblika mehkega upravljanja, ki ni implementirana v hierarhijo pravnih aktov in nima možnosti sankcioniranja, ne deluje dobro, saj države članice ne jemljejo nasvetov Unije brez možnosti sankcioniranja v primeru kršitve, kot nujne in posledično ne ravnaajo skladno z njimi.⁶⁷

Nasprotno teorija superiornosti trdi, da se zakonodajalci ne odločijo zavestno za spremembe idej ali zakonov v skladu s cilji katere promovira Evropska unija, pač pa so prilagoditve funkcionalno nujno potrebne za zagotovitev konkurenčnosti, ali ohranitev le-te. Prav tako se zakonodajni organi držav članic želijo izogniti izgubi dobrega imena, ki bi ga za njih predstavljala slaba ocena Evropske komisije ali ravnanje v nasprotju s priporočili le-te.⁶⁸

Odprta metoda koordinacije je bila postopoma uvedena na različnih področjih. Prva direktiva, ki je uporabljala odprto metodo koordinacije na področju trajnostne energetske zakonodaje, je bila Direktiva o energetskih storitvah, ki državam članicam nalaga zagotovitev določenih energetskih prihrankov z adaptacijo ukrepov energetske učinkovitosti. Ukrepe in njihove učinke morajo članice dokumentirati v nacionalnih akcijskih načrtih za energetske učinkovitost.

Akcijski načrti morajo biti predloženi v pregled Evropski komisiji, Evropska komisija pa po pregledu predloži članicam predloge za izboljšanje zakonodaje. Akcijski načrti so bili primarno zasnovani kot listine za poročanje, vendar je kmalu postalo jasno, da jih je mogoče uporabiti kot sredstvo dialoga za vzpostavitev komunikacije med članicami in Evropsko komisijo glede zakonodajnih ukrepov na področju energetske učinkovitosti. Akcijski načrti so tako postali *de facto* zakonodajno orodje.⁶⁹

Opisani pristop je bil prevzet v Direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU). Ustvarjena je bila formularna oziroma standardizirana oblika za akcijski načrt, kar je omogočilo dialog glede zakonodajnih določb med Evropsko komisijo in državami članicami. Poleg struktur za formalno koordinacijo in komunikacijo sta Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) in Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU) uvedli metodo informalne koordinacije preko usklajevalnih ukrepov (*ang.*

⁶⁶ Povzeto po URL: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html (27.3.2019).

⁶⁷ Povzeto po Ringel M., Knodt M., The governance of the European Energy Union: Efficiency, effectiveness and acceptance of the Winter Package 2016, Energy Policy št. 112, Elsevier, 2018, str. 210.

⁶⁸ Povzeto po Büchs M., New Governance in European Social Policy, The Open Method of Coordination, Palgrave Macmillan, 2007, str. 22.

⁶⁹ Povzeto po Ringel M., Knodt M., The governance of the European Energy Union: Efficiency, effectiveness and acceptance of the Winter Package 2016, Energy Policy št. 112, Elsevier, 2018, str. 210.

Concerted actions), ki omogočajo dvoletna formalna srečanja med državami članicami in Evropsko komisijo, na katerih se razpravlja o problemih implementacije in direktivi.⁷⁰

Uspeh odprte metode koordinacije na področju energetske učinkovitosti je odprl pot za adaptacijo metode na področju obnovljivih energetskih virov.

S hitro rastočim obsegom evropske zakonodajne ureditve na področju energetike in okoljevarstva in nastankom energetske unije je nastala potreba po kodifikaciji koordinacijskih struktur in trdo pravni (*ang. Hard law*) ureditvi upravljanja za omenjeno področje. Evropska komisija je v Oceni učinka (*ang. Impact assessment*) navedla, da države članice spregledajo mednacionalni aspekt pri sprejemanju ukrepov za doseganje krovnih ciljev, predpisanih za celotno Unijo.⁷¹

8.2.2 Pet razsežnosti energetske unije

Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999) že zaradi same vrste akta, to je uredbe, ob nastopu veljavnosti neposredno učinkuje in se neposredno uporablja. Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999) implementira zaveze Unije v okviru Pariškega sporazuma in postavlja sistem načrtovanja in poročanja v zvezi z implementacijo nacionalno določenih indičnih ciljev glede zmanjšanja ogljičnih emisij.

Uredba na začetku določa standardizirano obliko celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov in določa njihove bistvene sestavne.

V okviru nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov mora vsaka država članica navesti glavne cilje in prispevke za pet temeljnih razsežnosti energetske unije⁷², ki so:

- razogljičenje,
- energetska učinkovitost,
- energetska varnost,
- notranji trg energije in
- raziskave, inovacije in konkurenčnost.

V postopku držav članic za določitev prispevkov na področju energetske učinkovitosti morajo te upoštevati, da kumulativna poraba energije Unije v letu 2020 ne preseže 1 483 Mtoe primarne energije ali 1 086 Mtoe končne energije, v letu 2030 pa ne sme preseči 1

⁷⁰ Ibid., str. 211.

⁷¹ Povzeto po Ringel M., Knodt M., *The governance of the European Energy Union: Efficiency, effectiveness and acceptance of the Winter Package 2016*, Energy Policy št. 112, Elsevier, 2018, str. 213.

⁷² Glej tudi Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018, 3.–4. člen.

273 Mtoe primarne energije in/ali 956 Mtoe končne energije. Poleg navedenega mora dodatno vsaka članica upoštevati:

- ukrepe iz Direktive o energetske učinkovitosti (2012/27/EU),
- druge ukrepe za spodbujanje energetske učinkovitosti v državi članici in na ravni Unije,

V zvezi s svojim prispevkom k zmanjšanju porabe energije vsaka država članica upošteva tudi nacionalne okoliščine kot so: neizkoriščene možnosti za stroškovno učinkovit prihranek energije, razvoj in napoved za bruto domači proizvod, spremembe pri uvozu in izvozu energije, spremembe v mešanici virov energije in razvoj zajemanja in shranjevanja ogljika in zgodnje ukrepanje.⁷³

Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999) prav tako standardizira in določa postopke za določitev prispevkov na področju energije iz obnovljivih virov in na področju energetske učinkovitosti.

Očitno je, da Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999) ne omenja oziroma ne upošteva energetske učinkovitosti pri ciljih in postopkih v zvezi z energetske varnostjo in notranjim trgov energije. Te opustitve vsekakor niso skladne z vodilnim načelom »Energetska učinkovitost na prvem mestu«. Ureditev energetske varnosti omenja nacionalne cilje v zvezi s povečanjem diverzifikacije virov energije, obravnavanjem omejene ali prekinjene oskrbe z virom energije in povečanjem prožnosti nacionalnega energetskega sistema brez kakršnekoli omembe energetske učinkovitosti. Učinkovita ureditev skladno z načelom »Energetska učinkovitost na prvem mestu« bi zahtevala od načrtovalcev, da proučijo dejstvo kako bi učinkovitost končne uporabe energije vplivala na nacionalno energetske stanje v zvezi z izpostavljenostjo problematiko energetske varnosti.⁷⁴

Članice so zavezane do 31. decembra 2018 in nato do 1. januarja 2028, potem pa vsakih deset let pripraviti in Evropski komisiji predložiti osnutke celovitih nacionalnih energetske in podnebne načrte. Evropska komisija osnutke celovitih nacionalnih energetske in podnebne načrte oceni in izda državam članicam v zvezi s temi priporočila. Priporočila se nanašajo predvsem na:

- ambicioznost ciljev in prispevkov z vidika doseganja skupnih ciljev energetske Unije,

⁷³ Povzeto po Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebne ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018, 6. člen.

⁷⁴ Povzeto po Rosenow J., Cowart R., Bayer E., Fabbri M., Assessing the European Union's energy efficiency policy: Will the winter package deliver on »Efficiency First«?, Energy Research & Social Science št. 26., Elsevier, 2017, str. 77.

- politike in ukrepe, ki se nanašajo na cilje na ravni držav članic in Unije ter druge politike in ukrepe s potencialnim čezmejnimi pomenom,
- vse dodatne politike in ukrepe, ki bi lahko bili pomembni,
- interakcije med obstoječimi in načrtovanimi politikami in ukrepi.⁷⁵

Vsaka država članica nato v okviru javnega posvetovanja objavi svoj osnutek celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta.

Ureditev v Uredbi o upravljanju energetske unije (2018/1999) jemlje v obzir tudi velik pomen podpore javnosti v zvezi z vodenjem okoljevarstvenih in energetskih politik, in iz tega naslova posebej ureja javno posvetovanje, s katerim omogoči, da ima javnost zgodaj in učinkovito možnost sodelovati pri pripravi osnutka celovitega nacionalnega energetskega načrta. Vsaka država članica mora zagotoviti, da je javnost obveščena.⁷⁶ Države članice zagotavljajo javnost z javnim posvetovanjem ter podnebnim in energetskim dialogom.

Uredba določa regionalno sodelovanje med članicami, katero je bilo po ugotovitvah Evropske komisije do sedaj večinoma spregledano. Pred sprejetjem celovitega nacionalnega energetskega in podnebnega načrta morajo države članice opredeliti priložnosti za regionalno sodelovanje in se posvetovati s sosednjimi državami, tudi v okviru forumov za regionalno sodelovanje. Rezultate tovrstnih pogajanj je vsaka država članica zavezana objaviti v svojem končnem nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu. Vsaka država članica je do 1. januarja 2020 in nato do 1. januarja 2029, potem pa vsakih deset let, zavezana pripraviti in predložiti Evropski komisiji svojo dolgoročno strategijo za vsaj naslednjih 30 let. Države članice tovrstne dolgoročne strategije, po potrebi, na vsakih pet let posodobijo.

8.2.3 Poročanje

Večji del Uredbe o upravljanju energetske unije (2018/1999) se ukvarja s postopki poročanja o načrtovanem napredku in z načinom, kako bo Evropska komisija ocenjevala skladnost napredka z načrtovanimi zahtevami. Pomembno je, kako bo Evropska komisija

⁷⁵ Povzeto po Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018, 9. člen.

⁷⁶ Glej tudi Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018, 10.–11. člen.

zagotovila, da bodo ravnanja držav članic kot celota dosegla določene cilje na evropski ravni.

Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999) nalaga državam članica dolžnost poročati vsaki dve leti o stanju izvajanja svojega celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta. Članice bodo morale vsake dve leti Evropski komisiji oddati celovito nacionalno energetsko in podnebno poročilo o napredku, katerega bistvene elemente prav tako opredeljuje uredba. Poročanje bo potekalo preko e-platforme, ki jo bo vzpostavila in upravljala Evropska komisija, s čimer bo tudi učinkovito omogočena javnost vseh poročil.

Poleg navedenega morajo države članice izvajati tudi:

- celovito poročanje o politikah in ukrepih v vezi z emisijami toplogrednih plinov in projekcijah,
- celovito poročanje o nacionalnih prilagoditvenih ukrepih, finančni in tehnološki podpori državam v razvoju ter prihodki z dražb,
- celovito poročanje o energiji iz obnovljivih virov,
- celovito poročanje o energetske učinkovitosti,
- celovito poročanje o energetske varnosti,
- celovito poročanje o notranjem trgu energije,
- celovito poročanje o energetske revščini,
- celovito poročanje o raziskavah, inovacijah in konkurenčnosti.⁷⁷

Celovito poročanje o energetske učinkovitosti vršijo države članice v okviru celovitega nacionalnega energetskega in podnebne poročila.

8.2.4 Sankcioniranje

Največji problem oziroma pomanjkljivost v zvezi z energetsko ureditvijo Unije je predstavljal nadzor in nemožnost sankcioniranja držav članic v primeru nedoseganja ciljev.

Kot referenčno točko glede katere se presoja ustreznost doseganja ciljev države članice, je določen celovit nacionalni energetski in podnebni načrt, katerega so države članice zavezane izdelati, v skladu z Uredbo. V kolikor država članica pri izpolnjevanju njenih ciljev in prispevkov, njenih referenčnih vrednosti za energijo iz obnovljivih virov ali pri izvajanju politik in ukrepov, določenih v celovitem nacionalnem energetskem in

⁷⁷ Več o tem Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebne ukrepe, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018, 17.-25. člen.

podnebnem načrtu, ne izpolnjuje, izda Evropska komisija članici priporočilo v skladu s 34. členom Uredbe.

Na področju energetske učinkovitosti lahko Evropska komisija v okviru priporočila državi članici predlaga ukrepe, s katerimi se zagotovi zlasti doseganje dolgoročnega cilja Unije za energetska učinkovitost, to je do leta 2030.

Tovrstni ukrepi, ki jih priporoča Evropska komisija, lahko še posebno prispevajo k povečanju energetske učinkovitosti na področju:

- ki ga ureja Ecodesign direktiva (2009/125/ES), torej na področju energetske učinkovitosti proizvodov,
- ki ga ureja Uredba o energetskem označevanju (2017/1369),
- stavb v skladu z Direktivo o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU) in Direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU)
- prometa.⁷⁸

Evropska komisija torej po potrebi izdaja priporočila državam članicam z namenom zagotoviti doseganje ciljev energetske unije. Države članice so dolžne priporočila spoštovati v duhu solidarnosti med državami članicami in Unijo ter med državami članicami samimi. Pristojnost zahtevati izpolnitev na strani držav članic Evropska komisija torej utemeljuje na načelu solidarnosti.

Države članice morajo v letu, ki sledi letu v katerem je Evropska komisija ugotovila nedoseganje ciljev v celovitem nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu predstaviti kako in koliko je priporočilo upoštevala. V kolikor država članica priporočila ne upošteva, mora to obrazložiti. Dokazno breme glede izkazovanja, ali država članica upošteva priporočilo Evropske komisije in izvaja predlagane ukrepe, je torej na državah članicah samih.⁷⁹

Bistveno je razlikovati med odzivom Evropske komisije zaradi nezadostne ambicije celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov in odzivom na nezadosten napredek pri izpolnjevanju energetskih in podnebni ciljev Unije. V primeru nezadostne ambicioznosti celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov Evropska komisija izda priporočila državam članicam.

⁷⁸ Glej tudi Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018, 31.-32. člen.

⁷⁹ Glej tudi Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018, 34. člen.

V kolikor se neambicioznost nanaša na energijo iz obnovljivih virov in energetska učinkovitost je Evropska komisija zavezana izdati priporočilo, v kolikor se neambicioznost nanaša na druge cilje, pa ima Evropska komisija pravico izdati priporočilo.

Odziv na nezadosten napredek pri izpolnjevanju energetskih in podnebnih ciljev Unije se zahteva od Evropske komisije, ko država članica ne izpolnjuje pravilno in primerno, z celovitim nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom, zastavljenih ciljev.

Pri navedeni ureditvi gre za določbe, ki spadajo pod mehko pravo, saj priporočilo že kot tako ni zavezujoče in deluje po principu »igraj ali pojasni« (*ang. Play or explain*)⁸⁰. Države članice torej veže le načelo solidarnosti in pojasnjevalna dolžnost v primeru priporočila Evropske komisije.

8.3 Direktiva o energetske učinkovitosti stavb

8.3.1 Pomen stavb pri uresničevanju ciljev energetske politike EU

Zgradbe predstavljajo največjega energetskega potrošnika, hkrati pa tudi proizvedejo največ emisij, posebno emisij CO₂. Zgradbe imajo potencial za uresničitev velikih energetskih prihrankov in prispevati velik del k zmanjšanju emisij CO₂, zato posledično igrajo veliko vlogo pri doseganju trajnosti.

Pomen stavb za doseg ciljev trajnosti in zmanjšanja izpustov emisij je poudarjen v številnih dolgoročnih strategijah Evropske unije:

- Podnebni načrt za leto 2050 (*ang. The EU's Climate Roadmap for 2050*), kateri prepoznava potencial za energetske prihranke v stanovanjskem in storitvenem sektorju v višini 88 do 91 % do leta 2050 v primerjavi z letom 1990;
- Energetski načrt za leto 2050 (*ang. The Energy Roadmap 2050*), ki se ukvarja s potencialom energetske učinkovitosti pri novih in že obstoječih stavbah;
- Načrt za učinkovito rabo virov Evropa (*The Roadmap for Resource Efficiency Europe*), ki identificira, da ima gradnja in raba stavb v Evropski uniji potencial vplivati na
 - a) 42 % končne porabe energije;
 - b) 35 % izpustov CO₂;

⁸⁰ Več o tem Ammannati L., *The Energy Winter Package, the energy efficiency policy, and the new governance of the energy market*, 6th International Conference on European Studies: Local, Regional and Global Governance, 2017, str. 7.

c) 30 % porabe vode.⁸¹

8.3.2 Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2002/91/ES)

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2002/91/ES) je kot prva:

- zahtevala izračun celovite energetske učinkovitosti stavb,
- določila minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti za nove stavbe in večje obstoječe stavbe v primeru večje prenove,
- postavila zahteve glede energetskega certificiranja stavb,
- postavila obveznost rednih pregledov kotlov in klimatskih sistemov v stavbah,
- in opredelila naloge neodvisnih strokovnjakov v zvezi z izdajo energetskih izkaznic, izvajanjem rednih pregledov kotlov, pregledov ogrevalnih sistemov in klimatskih sistemov.⁸²

Že Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2002/91/ES) se osredotoča poleg prenove obstoječih stavb v veliki meri tudi na nove stavbe, torej tiste v nastajanju in tiste, ki še bodo nastale. Leta 2015 bodo kar 25 % stavb predstavljale tiste stavbe, ki so bile zgrajene po letu 2013. Glede na navedeno je potrebno gradnjo novih stavb v zgodnjih obdobjih, glede na končni cilj, postavljen v leto 2050, podrediti čim strožjim ukrepom, ki bodo čim dlje časa prinašali čim večje energetske prihranke.⁸³

8.3.3 Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU)

V skladu s prepoznanimi slabostmi Direktive o energetske učinkovitosti stavb (2002/91/ES) je bila ta prenovljena s sprejetjem Direktive o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU), ki razširja področje uporabe na praktično vse obstoječi in nove stavbe.

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU) na novo določa:

- da se zahteve za določitev minimalnih zahtev energetske učinkovitosti ne uporabljajo le pri stavbah s površino, večjo od 1000 m²;

⁸¹ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 112.

⁸² Povzeto po Rozman K., Pravna regulacija energetske učinkovitosti stavb, Diplomaska naloga, 2014, str. 17–20.

⁸³ Gley tudi Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 113.

- postavitev cilja, da morajo biti do konca leta 2018 nove javne stavbe skoraj nič-energijske stavbe;
- postavitev cilja, da morajo biti do konca leta 2020 vse nove javne stavbe nič-energijske stavbe,
- od držav članic zahteva napravo nacionalnih načrtov za povečanje skoraj nič-energijskih stavb,
- zahteva uvedbo energetskega izkaznika, ki služi za označevanje energetske učinkovitosti stavb.

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU) določa kot skoraj nič-energijske stavbe: »stavbe z zelo visoko energetske učinkovitostjo, določeno v skladu s Prilogo I. Za skoraj nič potrebne energije oziroma zelo majhno količino potrebne energije bi v zelo veliki meri morala zadostovati energija iz obnovljivih virov, vključno z energijo iz obnovljivih virov, proizvedeno na kraju samem ali v bližini«⁸⁴ V skladu z navedenim mora javni sektor služiti kot zgled pri adaptaciji ukrepov energetske učinkovitosti in prenove stavb ter na ta način spodbujati ostale k istemu ravnanju.

Energetske izkaznice je mogoče analogno primerjati z Uredbo o energetske označevanju (2017), saj slednja ureja označevanje energetske učinkovitosti produktov, medtem ko energetske izkaznice označujejo oziroma izkazujejo energetske učinkovitost stavb. Energetske izkaznice tako kot zgoraj navedena uredba vplivajo s strani povpraševanja s tem, da vplivajo na kupce in zakupnike obstoječih in novih stavb.

8.3.3.1 Razmerje med energetske učinkovitostjo in obnovljivimi viri energije

Za namen uresničitve cilja skoraj nič-energijskih stavb sta mogoča dva pristopa. Medtem ko se prvi pristop zanaša na adaptacijo ukrepov za energetske učinkovitost, se drugi zanaša na uporabo obnovljivih virov energije kot energetske virov. Dejansko pa je potrebno za doseganje ambicioznih ciljev Evropske unije adaptirati tako ukrepe energetske učinkovitosti kot uporabiti obnovljive vire energije za energetske vir. Izziv je doseči primerno oziroma najbolj učinkovito ravnovesje med dvema.⁸⁵

Obnovljivi viri so doživeli velik preskok v tehnološkem razvoju, teoretično je možna stavba praktično brez kakršnekoli izolacije, ki jo ogreva sistem obnovljivih virov energije, in kot taka doseže standard skoraj brez-energijske stavbe. Takšna stavba bi lahko kot vir energije za ogrevanje prostora in vode koristila biomaso in/ali bojler na sončno energijo.

⁸⁴ 2. točka 2. člena, Direktive 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o energetske učinkovitosti stavb, UL L 153/13, 18. 6. 2010.

⁸⁵ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 128.

Doseganje standarda skoraj nič-energijske stavbe zgolj z obnovljivimi viri energije je stroškovno neučinkovito v primerjavi z ukrepi za doseganje energetske učinkovitosti. Z implementacijo energetske učinkovitosti, poleg že navedene uporabe obnovljivih virov energije postane skoraj nič-energijska stavba tudi stavba, ki potrebuje skoraj nič energije.⁸⁶

Tudi energetska učinkovitost ima svoje omejitve, saj s to ni mogoče zmanjšati energetske porabe na nič. Iz navedenega je mogoče zaključiti, da je potrebna kombinacija obojega. Oba instrumenta prispevata k zmanjšanju emisij CO₂.

Energetska učinkovitost poskrbi za zmanjšanje energetske porabe ne glede na vir porabe ter zaradi manjšega povpraševanja po energiji omogoča hitrejši prehod na energijo, proizvedeno iz obnovljivih energijskih virov.

8.3.4 Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2018/844)

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2018/844) spreminja Direktivo o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU), ki pa še ostaja v veljavi.

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2018/844) ponovno razširja obstoječo ureditev in postavlja ambicioznejše cilje. Omenjena direktiva od držav članic zahteva, da določijo »dolgoročno strategijo prenove za podporo prenove nacionalnega fonda, tako javnih kot zasebnih stanovanjskih in nestanovanjskih stavb, v visoko energetske učinkovit in razogljichen stavbni fond do leta 2050, v okviru katere bo strategija spodbujala stroškovno učinkovito preobrazbo obstoječih stavb v skoraj nič-energijske stavbe. Vsaka dolgoročna strategija prenove se predloži v skladu z veljavnimi obveznostmi načrtovanja in poročanja.«⁸⁷

Točke, ki jih mora dolgoročna strategija prenove vsebovati, so:

- »pregled nacionalnega stavbnega fonda, ki kolikor je primerno temelji na statističnem vzorčenju in pričakovanem deležu prenovljenih stavb v letu 2020,
- opredelitev stroškovno učinkovitih pristopov k prenovi, ki je primerna vrsti stavb in podnebnemu pasu, ob upoštevanju morebitnih relevantnih sprožilnih točk, kjer je ustrezno, v življenjskem ciklu stavbe,
- politike in ukrepe za spodbujanje stroškovno učinkovite temeljite prenove stavb, vključno s postopno temeljito prenovi, in v podpoo ciljnimi stroškovno učinkovitim

⁸⁶ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 128.

⁸⁷ 2a člen Direktive (EU) 2018/844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive 2010/31/EU o energetske učinkovitosti stavb in Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 156/75, 19. 6. 2018.

ukrepom in prenovi, na primer z uvedbo neobvezne sheme načrtov prenove stavbe,

- pregled politik in ukrepov za načrtno obravnavo segmentov nacionalnega stavbnega fonda z najslabšo energetske učinkovitostjo, dilem razdeljenih spodbud in nedelovanja trga ter oris relevantnih nacionalnih ukrepov za zmanjšanje energetske revščine,
- politike in ukrepe za vse javne stavbe,
- pregled nacionalnih pobud za spodbujanje pametnih tehnologij ter dobro povezanih stavb in skupnosti, pa tudi spretnosti in znanj ter izobraževanja v gradbenem sektorju in sektorju energetske učinkovitosti, ter
- z dokazi podprto oceno pričakovanih prihrankov energije in širših koristi, kot so denimo koristi za zdravje, varnost in kakovost zraka.

Vsaka država članica v svoji dolgoročni strategiji prenove določi časovni načrt z ukrepi in na nacionalni ravni določenimi indikatorji za merjenje napredka, in sicer za doseganje dolgoročnega cilja zmanjšanja emisij toplogrednih plinov v Uniji za 80–95 % do leta 2050 v primerjavi z letom 1990, da se zagotovi visoko energetske učinkovit in razogljičen nacionalni stavbni fond in da se prispeva k stroškovno učinkovitemu preoblikovanju obstoječih stavb v skoraj nič-energijske stavbe. Časovni načrt vsebuje okvirne mejnike za leta 2030, 2040 in 2050 ter navaja, kako ti mejniki prispevajo k doseganju ciljev Unije glede energetske učinkovitosti v skladu z Direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU)⁸⁸

Prav tako daje Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2018/844) velik poudarek na izrabo tehničnih stavbnih sistemov, ki predstavljajo tehnično opremo za ogrevanje, hlajenje, prezračevanje, toplo vodo, razsvetljavo, ali kombinacijo teh namenov stavbe ali posamezne stavbne enote ter opremljanje stavb s samoregulacijskimi napravami. Tako teži k prehodu na pametne stavbe, ki se upravljajo samodejno.

Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2018/844) poleg navedenega postavlja temelje za možnost razširitve uporabe in dostopnosti elektro transporta, saj določa, da se v nestanovanjskih in novih nestanovanjskih stavbah v postopku večje prenove, ki imajo več kot 10 parkirnih mest, namesti vsaj eno polnilno mesto za namen polnjenja električnih vozil.

Prav tako prinaša spremembe v zvezi s pregledi ogrevalnih in pregledi klimatskih sistemov.

Države članice so zavezane določiti potrebne ukrepe za uvedbo rednih pregledov dostopnih delov ogrevalnih sistemov ali sistemov za kombinirano ogrevanje in prezračevanje prostorov z nazivno izhodno močjo nad 70 kW. Prav tako morajo države članice predpisati potrebne ukrepe za uvedbo rednih pregledov dostopnih delov

⁸⁸ 2a člen Direktive (EU) 2018/844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive 2010/31/EU o energetske učinkovitosti stavb in Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 156/75, 19. 6. 2018.

klimatskih sistemov ali sistemov za kombinirano klimatizacijo in prezračevanje z nazivno izhodno močjo 70 kW. V tem primeru nova ureditev zmanjšuje obseg naprav, ki zahtevajo pregled saj je Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU) določala pregled ogrevalnih sistemov za sisteme z nazivno izhodno močjo več kot 20 kW, pregled klimatskih sistemov pa za sisteme z nazivno izhodno močjo več kot 12 kW. Zaključiti gre, da pregledi pri manj močnih sistemih, v tej točki niso več smiselni ali potrebni in je stroškovno bolj učinkovito, osredotočiti se na močnejše sisteme.

8.4 Ecodesign direktiva (2009/125/ES)

8.4.1 Razvoj

V razvoju okoljevarstvenega prava je mogoče v zadnjih desetletjih opaziti trend, s katerim pridobivajo vedno večji pomen proizvod in učinki, ki ga spremljajo skozi življenjski cikel. V letih od 1970 do 1990 je proizvodno orientirana zakonodaja namenjala največ poudarka proizvodom, ki so vsebovali za okolje in zdravje škodljive kemikalije. Kasneje je postal primarni cilj zakonodaje recikliranje produktov z namenom zmanjšati naraščajoči problem kopičenja odpadkov in porabo naravnih virov. V teh okvirih so bili sprejeti ukrepi, ki določajo podaljšano odgovornost proizvajalca (*ang. Extended producer responsibility*).

Kljub navedenemu je problem zahteval bolj holistični pristop. Kot odgovor na vse večje količine, vrste in kompleksnosti proizvodov je Evropska komisija, v zeleni knjigi, predstavila koncept integrirane politike izdelkov (*ang. Integrated product policy*).

Integrirana politika izdelkov je preusmerila pozornost iz recikliranja na celoten življenjski cikel produkta in na kumulativni učinek, ki ga ima ta na okolje, ter upoštevala navedeno pri regulaciji področja. Namen integrirane politike izdelkov je preprečiti prevajanje bremena, do katerega pride, ko izboljšava v eni življenjski fazi produkta pomeni ekvivalentno poslabšanje v drugi.⁸⁹

8.4.2 Cilji

Ecodesign direktiva (2009/125/ES) je na ravni Evropske unije primarni akt, ki upošteva celoten življenjski cikel produktov. Zavezuje proizvajalce in uvoznike energetskih produktov k zmanjšanju energetske porabe in ostalih okolju škodljivih učinkov, ki se

⁸⁹ Povzeto po Dalhammar C., Promoting energy and resource efficiency through the Ecodesign Directive, *Scandinavian Studies in Law* vol. 59, 2014, str. 148–149.

kumulirajo skozi celotni življenjski cikel proizvoda. Omenjeno upoštevanje celotnega življenjskega ciklusa je Evropska komisija strnila v načelo življenjskega ciklusa (*ang. Life cycle thinking*). Izraz »Ecodesign« odraža poudarek, ki ga direktiva namenja energetske porabi skozi celoten življenjski cikel proizvoda in ostalim okoljskim učinkom, na katere je možno vplivati ob sami konceptiji in proizvodnji produkta.

Primarni cilj Ecodesign direktive (2009/125/ES) je prispevati k trajnostnemu razvoju s povečanjem energetske učinkovitosti, hkrati pa prispevati k povečanju varnosti oskrbe z energijo. Iz tega naslova zavezuje proizvajalce k proizvodnji energetske manj potratnih produktov in tako prispeva k zagotavljanju energetskih prihrankov v prihodnosti. Direktiva si poleg primarnega cilja zmanjšati potrošnjo energije prizadeva spodbuditi okoljevarstveno miselnost pri načrtovanju produktov. Direktiva je poleg vsega navedenega tudi preprečila potencialno izkrivljanje konkurence, do katerega bi lahko prišlo, če bi vsaka članica posebej sama sprejemala zakonodajne ukrepe na tem področju. Direktiva je harmonizirala celotno področje in zagotovila prost pretok blaga in storitev na skupnem trgu.⁹⁰ Navedeno izhaja iz prvega odstavka 1. člena Ecodesign direktive (2009), ki navaja, da je namen direktive »zagotoviti okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo in z namenom zagotoviti prost pretok takšnih izdelkov na notranjem trgu«⁹¹.

8.4.3 Ecodesign direktiva in drugi instrumenti

Ecodesign direktiva (2009/125/ES) je zasnovana na način, da učinkuje komplementarno z drugimi instrumenti in tako zagotavlja večji učinek. Neposredno je prispevala k ciljem energetske učinkovitosti, zastavljenim z Direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) in še vedno prispeva k novim ciljem, postavljenim z direktivo o energetske učinkovitosti (2018/2002). Prav tako prispeva k zmanjšanju CO₂ v storitveno orientiranih sektorjih in nekaterih industrijskih sektorjih ter na ta način prispeva k ciljem zastavljenim znotraj EU-ETS. Poleg tega je tesno povezana z ostalo evropsko zakonodajo, ki ureja področja v zvezi s proizvodi oziroma izdelki, kot na primer *Direktiva 2012/19/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o odpadni električni in elektronski opremi (OEEO)*, UL L 197/38, 24. 7. 2012 in *Direktiva 2011/65/EU Evropskega parlamenta*

⁹⁰ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 139.

⁹¹ Prvi odstavek, 1. člena, Direktiva 2009/125/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo, UL L 285/10, 31. 10. 2009.

*in Sveta z dne 8. junija 2011 o omejevanju uporabe nekaterih nevarnih snovi v električni in elektronski opremi, UL L 174/88, 1. 7. 2011.*⁹²

Evropska zakonodaja, ki ureja področja v zvezi s proizvodi, stremi k harmonizaciji prava na teh področjih. Z direktivami je torej postavljen minimalni standard, ki naj bi ga države članice dosegle na način, ki je prepuščen v dispozicijo njim samim, prav tako pa ni omejitev glede ureditve namenjene doseganju strožjih ciljev od tistih, predpisanih z direktivami. Evropska unija postopoma uvaja pravila za vedno večje število skupin proizvodov, s tem hkrati zajema in ureja tudi vedno več okoljevarstvenih vidikov in problemov. Posledično ostaja državam članicam vedno manj prostora za postavitve lastnih pravil na nacionalni ravni. Prav tako tečejo prizadevanja za harmonizacijo na globalni ravni.⁹³

8.4.3.1 Ecodesign direktiva in energetska označevanje

Ecodesign direktiva (2009/125/ES) in Uredba o energetskega označevanju (2017/1369) predstavljata dve strani istega kovanca. Ecodesign direktiva (2009/125/ES) določa specifikacije produktov povezanih z energijo in skuša s tem preprečiti proizvodnjo in prodajo okolju škodljivih produktov. Evropska prepoved prodaje čistih žarnic z žarilno nitko s 100 W ali več leta 2009 je le eden od bolj opaznih primerov vpliva direktive na trg. Energetska označevanje si po drugi strani posredno, z vplivom na potrošnika, prizadeva odvrniti oziroma zmanjšati povpraševanje po produktih, škodljivih za okolje. Medtem ko Ecodesign direktiva (2009/125/ES) učinkuje s strani ponudbe Uredba o energetskega označevanju (2017/1369) deluje na strani povpraševanja, s tem ko skuša vplivati na izbiro končnih potrošnikov z energijo.⁹⁴

8.4.3.1.1 Uredba o energetskega označevanju (2017/1369)

Na tem mestu velja omeniti še, da Uredba o energetskega označevanju (2017/1369) prinaša spremembe na področju prevrednotenja nalepk. Nalepke z oznakami različnih kategorij izkazujejo energetska učinkovitost produkta. Uredba uvaja novo enostavnejšo lestvico vrednotenja energetske učinkovitosti produktov, in sicer po lestvici od A do G.

⁹² Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 141.

⁹³ Povzeto po Dalhammar C., Promoting energy and resource efficiency through the Ecodesign Directive, Scandinavian Studies in Law vol. 59, 2014, str. 156.

⁹⁴ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 140.

Sprememba prihaja iz razloga enostavnejšega razločevanja energetske bolj ali manj učinkovitih produktov s strani potrošnika. Direktiva o energetskem označevanju (2010/30/EU) je imela poleg A kategorije še kategorije A+, A++ in A+++. Razlika med omenjenimi kategorijami je bila za potrošnika nečitna in zanemarljiva, posledično ni bilo interesa s strani proizvajalcev proizvajati bolj učinkovite produkte že vrednotene s kategorijo A+ ali A++. Z namenom motivirati proizvajalce k proizvodnji še bolj energetske učinkovitih proizvodov in zagotoviti kupcem lažje razločevanje med bolj in manj energetske učinkovitimi proizvodi bodo obstoječe nalepke prevrednotene, hkrati pa bo uvedena enostavnejša lestvica s kategorijam od A do G.⁹⁵

8.4.4 Področje uporabe

8.4.4.1 Objekti urejanja

Primarno se je Ecodesign direktiva (2009/125/ES) nanašala le na izdelke, ki rabijo energijo (*ang. Energy using products*), leta 2009 pa je bilo področje uporabe razširjeno na vse izdelke, povezane z energijo (*ang. Energy related products*).⁹⁶

Izdelki, povezani z energijo, so izdelki, »ki pomenijo vsako blago, ki med uporabo vpliva na porabo energije in ki je dano na trg in/ali v uporabo, vključno z deli, ki so namenjeni vgradnji v izdelke, povezane z energijo.«⁹⁷ »Ta opredelitev vključuje tudi:

- izdelke oziroma produkte, ki so dani na trg ali v uporabo in med le-to vplivajo na porabo energije. Navadno za delovanje potrebujejo električno energijo, fosilna goriva ali energijo iz obnovljivih virov. Tovrstne proizvode v praksi predstavljajo televizorji, računalniki, grelniki, pomivalni stroji in industrijski produkti;
- druge z energijo povezane izdelke, tj. produkte, ki za delovanje ne potrebujejo energije, pač pa neposredno ali posredno vplivajo na porabo energije. Tovrstni proizvodi so na primer okna in izolacijski materiali;
- deli, namenjeni vgradnji v izdelke, povezane z energijo, ki so dani na trg in/ali uporabo kot samostojni deli za končne uporabnike in za katere je mogoče neodvisno oceniti njihovo okoljsko učinkovitost.«⁹⁸

⁹⁵ Glej tudi URL: https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/about_en (3.2.2019).

⁹⁶ Povzeto po Dalhammar C., Promoting energy and resource efficiency through the Ecodesign Directive, *Scandinavian Studies in Law* vol. 59, 2014, str. 158.

⁹⁷ Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo, UL L 285/10, 31. 10. 2009, 2. člen, prvi odstavek.

⁹⁸ Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., *EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union*, Claeys&Casteels, 2014, str. 142.

Vozila so iz področja uporabe direktive izrecno izvzeta.

Ecodesign direktiva (2009/125/ES) bi dejansko lahko bila uporabljena za ureditev velikega števila aspektov življenjskih ciklov proizvoda, vendar se primarno osredotoča na energetska učinkovitost, v skladu z načelom energetska učinkovitost na prvem mestu (*ang. Energy efficiency first*).

8.4.4.2 Subjekti urejanja

Primarni subjekti, na katere se direktiva nanaša, so proizvajalci. »Proizvajalec pomeni vsako fizično ali pravno osebo, ki proizvaja izdelke, za katere velja ta direktiva, in je odgovorna za njihovo skladnost s to direktivo glede dajanja na trg in/ali v uporabo, pod proizvajalčevim lastnim imenom ali blagovno znamko ali za lastno uporabo proizvajalca.«⁹⁹ Poleg proizvajalca opredeljuje Direktiva kot subjekta tudi pooblaščenega zastopnika in uvoznika, in sicer v 7. in 8. točki 2. člena.

V kolikor proizvajalca, v skladu z omenjeno opredelitvijo ali uvoznika, ni mogoče določiti, se za proizvajalca šteje vsaka fizična ali pravna oseba, ki daje na trg in/ali v uporabo izdelke, za katere velja ta direktiva.¹⁰⁰

8.4.5 Bistveni elementi direktive

Ecodesign direktiva (2009/125/ES) sama po sebi ne ustvarja obligatornih zahtev ali ciljev, pač pa postavlja zgolj okvir, znotraj katerega se po predpisanem postopku sprejemajo izvedbeni ukrepi (*ang. Implementing measures*) za različne skupine proizvodov. Večina zahtev direktive predstavljajo zavezujoči standardi v zvezi z energetska porabo proizvodov oziroma standardi minimalne okoljske učinkovitosti (*ang. Minimum environmental performance standards*). Prostovoljne zaveze industrije ali samoreguliranje se v skladu s Prilogo VIII Ecodesign direktive (2009/125/ES) obravnava kot ustrezna alternativa obligatornim izvedbenim ukrepom direktive.¹⁰¹ »Izvedeni ukrepi in ukrepi za samoreguliranje so namenjeni spreminjanju nebistvenih določb direktive«¹⁰².

⁹⁹ Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovano izdelkov, povezanih z energijo, UL L 285/10, 31. 10. 2009, 2. člen, šesti odstavek.

¹⁰⁰ Ibid., 2. člen, šesti odstavek.

¹⁰¹ Povzeto po Dalhammar C., Promoting energy and resource efficiency through the Ecodesign Directive, *Scandinavian Studies in Law* vol. 59, 2014, str. 158.

¹⁰² Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovano izdelkov, povezanih z energijo, UL L 285/10, 31. 10. 2009, 15. člen, 1. odstavek.

Določbe sprejetih izvedbenih ukrepov in ukrepov za samoreguliranje so zavezujoče za skupine proizvodov v kolikor le-te izpolnjujejo naslednje kriterije:

- Letni obseg prodaje izdelka v Evropski uniji in trgovanje z njim mora predstavljati pomemben obseg (okvirno več kot 200.000 enot);
- Izdelek mora imeti pomemben okoljevarstveni učinek, prav tako mora imeti potencial za izboljšanje.
- Regulacija, potrebna za doseg okoljevarstvenih učinkov, mora biti stroškovno učinkovita.¹⁰³

Pri določanju vsebine izvedbenih ukrepov je potrebno upoštevati tudi, da ukrepi ne vplivajo bistveno na delovanje proizvoda, da ukrepi ne vplivajo negativno na zdravje, varnost in okolje, da proizvodi ne vplivajo negativno na potrošnike, da ne vsiljujejo uporabe lastniške tehnologije ali procesov in hkrati ne predstavljajo večjega administrativnega bremena.¹⁰⁴

Medtem ko ti kriteriji na papirju predstavljajo precejšnje ovire za regulacijo, pa se v praksi niso izkazali kot takšni. Do leta 2019 je z izvedbenimi ukrepi urejenih kar 27 skupin proizvodov¹⁰⁵, z ukrepi za samoreguliranje pa tri skupine proizvodov.¹⁰⁶

Direktiva opredeljuje dve vrsti zahtev v izvedbenih ukrepih:

- posebne zahteve, ki postavljajo vrednostno opredeljene pogoje za proizvode, kot so na primer maksimalna energetska poraba pri uporabi proizvoda ali maksimalna poraba vode pri uporabi;
- splošne zahteve, ki vrednostno ne pogojujejo proizvodov in v praksi predstavljajo zahteve glede dolžnosti označevanja vsebnosti določenih sestavin ali elementov na embalaži proizvoda ali obveznost zapisa informacij na embalaži o najbolj energetsko učinkovitem načinu rabe proizvoda.¹⁰⁷

Izvedbeni ukrepi navadno predvidevajo uvedbo zahtev v dveh fazah, kar pomeni, da mora izdelek v prvi fazi do določenega roka doseči določeno učinkovitost oziroma izpolnjevati postavljene zahteve. V drugi fazi pa se glede na obstoječi že dosežen standard postavi strožje zahteve. Na ta način se motivira proizvajalce, da na kratek rok spremenijo zasnovo proizvoda, hkrati pa se imajo čas prilagoditi strožjim zahtevam na dolgi rok.¹⁰⁸ Omenjeni

¹⁰³ Povzeto po Ibid., 15. člen drugi odstavek.

¹⁰⁴ Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo, UL L 285/10, 31. 10. 2009, 15. člen, peti odstavek.

¹⁰⁵ Glej tudi URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/list_of_ecodesign_measures.pdf (8.2.2019).

¹⁰⁶ Glej tudi URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/list_eco-design-voluntary_agreements.pdf (8.2.2019).

¹⁰⁷ Povzeto po Dalhammar C., Promoting energy and resource efficiency through the Ecodesign Directive, Scandinavian Studies in Law vol. 59, 2014, str. 159.

¹⁰⁸ Povzeto po Dalhammar C., Promoting energy and resource efficiency through the Ecodesign Directive, Scandinavian Studies in Law vol. 59, 2014, str. 159.

način sprejemanja ukrepov je posledica zahteve po stroškovni učinkovitosti, saj bi bilo za proizvajalce skrajno stroškovno neučinkovito na kratek rok prilagajati proizvodnjo obsežnim zahtevanim spremembam.

8.4.5.1 Postopek sprejemanja izvedbenih ukrepov

Zakonodajni postopek za sprejem izvedbenih ukrepov obsega več faz. Evropska komisija v skladu s kriteriji iz 15. člena Ecodesign direktive (2009/125/ES) in po posvetu, opravljenem na posvetovalnem forumu, na katerem sodelujejo predstavniki držav članic in predstavniki vseh zainteresiranih strani, sprejme delovni načrt. Z delovnim načrtom se za naslednja tri leta določi seznam skupin izdelkov, ki se pri sprejemanju izvedbenih ukrepov obravnavajo prednostno.

Za vsak izdelek ali skupino izdelkov se nato izvede pripravljalna študija. Pripravljalna študija oceni ali je postavitev zahtev z izvedbenimi ukrepi se za določeno skupino izdelkov primerna in potrebna. Z namenom standardizacije postopka za vse skupine proizvodov uporablja Metodologija za izdelke, povezane z energijo (*ang. Methodology for energy related products*). Na podlagi te metodologije se izvaja vsaka pripravljalna študija in vključuje 8 stopenj:

- analiza trga za določitev obsega skupine izdelkov ali izdelka;
- prepoznavna obstoječih relevantnih kategorij izdelkov, standardov in definicij;
- pridobitev podatkov o evropskem trgu glede prodaje, zalog in cen;
- opredelitev odziva potrošnikov v zvezi z rabo izdelkov in sorodnih vplivov;
- opredelitev najboljše razpoložljive tehnologije in pridobitev podatkov o življenjskem ciklusu izdelkov;
- izdelava okoljevarstvene ocene življenjskega ciklusa izdelka (*ang. Environmental lifecycle assessment*) in stroškovne analize življenjskega ciklusa izdelka (*Lifecycle cost analysis*);
- vrednotenje različnih zasnov izdelka in potencialne vplive in izboljšanja, ki jih prinašajo različne tehnologije;
- opredelitev prednosti in slabosti nove zakonodaje na podlagi primerjave potencialnih scenarijev z obstoječim stanjem.¹⁰⁹

Evropska komisija nato predloži predlog izvedbenih ukrepov v pregled posvetovalnemu odboru, ki v zvezi s predlogom izjavi svoje komentarje. Evropska komisija mora upoštevati poglede, ki jih je v zvezi z predlogom podal posvetovalni odbor, prav tako mora upoštevati prioritete evropske okoljevarstvene zakonodaje in že sprejete ukrepe za samoreguliranje. Evropska komisija mora nadalje izvesti oceno potencialnega učinka (*ang. Impact assesment*). Po posvetovanju med različnimi službami Evropske komisije, ta

¹⁰⁹ Povzeto po Hinchliffe D., Akkerman F., Assessing the review process of EU Ecodesign regulation, Journal of Cleaner Production, 2017.

o predlogu obvesti Svetovno trgovinsko organizacijo. Nato je predlog poslan v obravnavo odboru, ki ga sestavljajo predstavniki držav članic. Odbor mora glede predloga podati mnenje, nato glasuje o predlogu. V kolikor je ta sprejet s kvalificirano večino imata Evropski parlament in Svet vsak tri mesece, da nasprotujeta ukrepu iz naslova, da ta z urejanjem posega na področja glede katerih ni podana pristojnost v skladu z Ecodesign direktivo (2009/125/ES), ali da določbe predloga niso v skladu s cilji Ecodesign direktive (2009/125/ES), ali da predlog krši načelo subsidiarnosti. V kolikor Evropski parlament ali Svet nasprotuje predlogu iz naštetih razlogov, je predlog izvedbenega ukrepa zavrjen.

V primeru, da Odbor, ki ga sestavljajo predstavniki držav članic, ne poda mnenja ali poda negativno mnenje, odstopi Evropska komisija predlog izvedbenega ukrepa v obravnavo Svetu, ki ima na voljo dva meseca za odločitev o predlogu. Predlog je zavrjen, če Svet nasprotuje predlogu s kvalificirano večino. V kolikor Svet ne nasprotuje sprejetju ukrepa, ga mora nemudoma odstopiti v obravnavo Evropskemu parlamentu. Če Svet v prej omenjenem roku dveh mesecev ne zavrne ali ne odstopi predloga v obravnavo Evropskemu parlamentu, pošlje Evropska komisija predlog izvedbenih ukrepov neposredno Evropskemu parlamentu. Slednji lahko predlogu nasprotuje, kar pomeni, da je zavrjen. V kolikor Evropski parlament ne nasprotuje predlogu, ga mora Evropska komisija sprejeti.¹¹⁰

8.4.5.2 Ukrepi za samoreguliranje

Ukrepi za samoreguliranje se kot veljavne alternative izvedbenih ukrepov direktive priznajo le v kolikor izpolnjujejo pogoje določene v Prilogi VIII Ecodesign direktive (2009/125/ES). V zvezi s pobudami za samoreguliranje mora biti zagotovljena odprtost sodelovanja, kar pomeni obveznost sodelovanja tretjih držav oziroma držav nečlanic. Pobude morajo imeti večjo dodano vrednost, v obliki boljše okoljske učinkovitosti izdelka, kot je tista, ki jo zagotavljajo izvedbeni ukrepi. Industrija, ki sodeluje pri samoreguliranju, mora predstavljati veliko večino ustreznega gospodarskega sektorja, ob spoštovanju konkurenčnih pravil. Cilji pobud morajo biti jasno, določno in nedvoumno opredeljeni. V kolikor pobuda postavlja dolgoročne cilje, je potrebno opredeliti kratkoročne, vmesne cilje. Zagotoviti je potrebno ustrezen mehanizem nadzora za spremljanje uresničevanja ciljev in vmesnih ciljev na verodostojen in cenovno učinkovit način, torej mehanizme za spremljanje in poročanje. Zagotovljeno mora biti sodelovanje civilne družbe oziroma zagotovljena mora biti javnost. Pobude za samoreguliranje morajo biti javno objavljene, prav tako morajo biti javno objavljena vmesna in končna poročila o spremljanju napredka. Stranke, ki imajo v zvezi s pobudo interes, je potrebno povabiti k podaji mnenj in stališč

¹¹⁰ Povzeto po Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014, str. 157–158.

glede pobude. Pobude ne smejo nasprotovati namenu in ciljem, ki jih postavlja direktiva, prav tako morajo biti druga z drugo združljive in skladne z ostalo zakonodajo.¹¹¹

9 Sklep

Energetsko učinkovitost v Evropski uniji neposredno urejajo predvsem štirje temeljni akti, ki pokrivajo vsak svoje temeljno področje. Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002) kot krovna direktiva splošno ureja področje energetske učinkovitosti, Ecodesign direktiva (2009/125/ES) ureja energetsko učinkovitost produktov, Direktiva o energetske učinkovitosti stavb (2010/31/EU in 2018/844), ureja energetsko učinkovitost stavb in Uredba o energetske označevanju (2017/1369) ureja označevanje energetske učinkovitosti pri različnih produktih. Navedeni temeljni akti materialno urejajo energetsko učinkovitost na evropski ravni, bodisi kot sredstva za harmonizacijo bodisi kot sredstva za unifikacijo nacionalnih prav držav članic. Postopke nadzora, poročanja in sankcioniranja v zvezi z navedenimi akti ureja Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999).

Energetska učinkovitost je sredstvo za doseganje več različnih ciljev. Temeljni cilj v zvezi s povečevanjem energetske učinkovitosti je zmanjšanje izpustov oziroma emisij ogljikovega dioksida. V skladu z navedenim ciljem je opredeljen tudi položaj energetske učinkovitosti znotraj evropske zakonodaje, v kateri nastopa kot primarni instrument energetske zakonodaje in celo kot načelo, ki vodi evropsko energetsko politiko, to je »Energetska učinkovitost na prvem mestu«. Evropska unija pripoznava energetsko učinkovitost tudi kot sredstvo za zagotavljanje prihrankov v zvezi z ustvarjenimi energetske prihranki in posledično manjšimi računi za energijo.

Energetska učinkovitost se lahko uporabi tudi kot sredstvo za zagotavljanje energetske varnosti in energetske neodvisnosti, ter je kot taka pomemben instrument z vidika energetske geopolitike.

Direktiva o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002) kot krovna naslavlja vse subjekte, vendar so iz pristojnosti njenega urejanja izključeni subjekti oziroma sektorji, v katerih je urejeno in možno trgovanje z emisijami v okviru EU ETS. EU ETS določa maksimalno dovoljeno količino izpustov, v okviru katere so nato upravičencem podeljene pravice do izpustov, s katerimi lahko trgujejo na organiziranem trgu. Dolgoročno zmanjševanje dovoljene kvote izpustov z gotovostjo zagotavlja zmanjšanje izpustov ogljikovega dioksida in sili k adaptaciji ukrepov za zagotavljanje energetske učinkovitosti.

¹¹¹ Povzeto po Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo, UL L 285/10, 31. 10. 2009, Priloga VIII.

Subjekte, ki niso zavezani v skladu z Direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002) in v katerih se cilj zmanjšanja emisij dosega z EU ETS, predstavljajo sektorji visoko energetske intenzivnih panog. Medtem ko je energetska učinkovitost z ekonomskega vidika smiselna glede na to, da povečuje output ob nespremenjenem inputu oziroma pri zmanjšanem inputu ohranja output, pa ukrepi za zagotavljanje energetske učinkovitosti, predvideni z navedenimi temeljnimi akti energetske učinkovitosti niso primarno zasnovani za maksimiziranje dobička. Ravno iz tega naslova je mogoče sklepati, da se visoko energetske sektorje ne sili neposredno k adaptaciji ukrepov za zagotavljanje energetske učinkovitosti z navedenimi akti in se jih zgolj dolgoročno sili v zmanjševanje energetske porabe. Njim samim pa je prepuščena ročnost in vrsta ukrepov, s katerimi bodo dolgoročno zmanjšanje energetske porabe dosegli, kar jim daje več fleksibilnosti v zvezi s prilagajanjem procesa zmanjševanja energetske porabe v procesu proizvodnje in proizvodnih načrtih. Omenjeni hands-off pristop zmanjšuje verjetnost selitve visoko energetske intenzivne industrije v države, kjer je okoljevarstvena in energetska regulacija bolj ohlapna ali pa celo odsotna. Prav tako se energetske visoko intenzivne sektorje omogoča dogovore o nespremenljivi ceni za električno energijo, kar je še eden od načinov, s katerimi želi Evropska unija preprečiti selitev energetske visoko intenzivne industrije v manj ali ne regulirano okolje. Dejstvo pa je, da bodo subjekti tudi v okviru EU ETS gotovo zmanjšali izpuste emisij.

Pri oblikovanju okoljevarstvene in energetske zakonodaje, katere cilji so ustvariti trajnost in zagotoviti ohranitev okolja, je zelo pomembno upoštevati dejstvo, da zunaj meja pristojnosti predmetne ureditve obstajajo območja, kjer so ureditve bolj ohlapne ali jih ni ter, da v kolikor zmanjšamo povpraševanje po produktih energetske visoko intenzivne industrije doma, hkrati pa povzročimo selitev tovrstne domače industrije drugam in povečamo uvoz tovrstnih produktov iz tujine, je doseženi učinek nič.

Poleg vseh že omenjenih ciljev, za dosego katerih se lahko kot sredstvo uporabi energetska učinkovitost, velja posebej izpostaviti energetske revščine, ki je nastala kot produkt vsesplošne revščine odsotnosti investicij v energetske učinkovitost, predvsem v energetske učinkovitost stavb. Energetska revščina je bila do sprejetja »zimskega paketa« pomanjkljivo urejena. Evropska unija je prepoznala problem in ga uredila z Direktivo o energetske učinkovitosti (2018/2002) in Uredbo o upravljanju energetske unije (2018/1999). Navkljub prepoznavi energetske revščine in ureditvi postopka poročanja o napredku njenega zmanjševanja in ob kvantitativnih podatkih, zaenkrat evropska zakonodaja ne nalaga v zvezi z odpravo energetske revščine nikakršnih obveznosti in vse prepušča v dispozicijo držav članic v skladu z načelom subsidiarnosti. Drži, da je subsidiarnost smiselna, saj lahko le članice na nacionalni in lokalni ravni najbolj učinkovito prepoznajo in odpravijo energetske revščine. V prihodnje bi bilo to smiselno pojmovno opredeliti po vzoru ureditve iz Direktive o energetske učinkovitosti (2012/27/EU in 2018/2002) in določiti krovne cilje za tiste države članice, kjer je energetska revščina v okviru pojmovne opredelitve prisotna, kar se je v praksi do zdaj izkazalo kot zadostno sredstvo za uresničitev zastavljenih ciljev.

»Zimski paket« ali četrti energetska paket prinaša spremembe na že urejenih področjih energetske učinkovitosti stavb in energetske učinkovitosti, saj sta bili v okviru tega sprejeti Direktiva o energetska učinkovitosti (2018/2002) in Direktiva o energetska učinkovitosti stavb (2018/844), poleg tega pa je bilo na novo urejeno področje upravljanja energetske unije s sprejemom Uredbe o upravljanju energetske unije (2018/1999).

Direktiva o energetska učinkovitosti (2018/2002) ohranja z Direktivo o energetska učinkovitosti (2012/27/EU) zastavljene cilje za leto 2020 in postavlja dolgoročne cilje za leto 2030. Prav tako bolj ambiciozno določa skupno višino prihrankov končne porabe energije, ki jih morajo doseči države članice. Direktiva tudi sistematično opredeli področja ukrepov za doseganje energetske učinkovitosti tako, da razlikuje med obveznostmi prihranka energije, sistemi obveznosti energetske učinkovitosti in alternativnimi ukrepi politike.

Direktiva o energetska učinkovitosti stavb (2018/844) razširja obstoječe in postavlja bolj ambiciozne cilje. Stavbe predstavljajo velik potencial glede možnih energetska prihrankov, saj je pri stavbah možno zagotoviti velike energetska prihranke z relativno majhno investicijo v energetska učinkovitost, na primer izolacijo. Prav tako je pomembno podrediti novogradnje tem strožjim energetska standardom, saj je življenjska doba stavb dolga in bodo v primeru visoke energetske učinkovitosti, te ustvarjale energetska prihranke daljše časovno obdobje. Direktiva o energetska učinkovitosti stavb (2018/844) se močno osredotoča na inštalacijo samoregulacijskih naprav stavbe, kar je korak v smer pametnih stavb, ki same prilagajajo delovanje in učinkovitost glede na spremembe v okolju. Direktiva o energetska učinkovitosti stavb (2018/844) prav tako zahteva zagotavljanje možnosti namestitve in namestitev polnilnih postaj za elektronska vozila na parkirnih mestih v stavbah in pri njih. Na ta način se omogoča lažji prehod na vsesplošno uporabo elektronska vozil.

Uredba o upravljanju energetske unije (2018/1999) rešuje problematiko odsotnosti kodificirane ureditve nadzora, poročanja in sankcioniranja v zvezi z zagotavljanjem ciljev evropske energetske unije. Uredba omogoča sankcioniranje držav članic v primeru nedoseganja ciljev, postavljenih s celovitim nacionalnim energetska in podnebnim načrtom. V navedenem primeru izda Evropska komisija priporočilo, v okviru katerega predlaga ukrepe, v kolikor država članica ne sledi predlaganim ukrepom, mora svoje ravnanje pojasniti komisiji. Gre za način mehkega reguliranja po principu »Play or explain«. Države članice k ravnanju veže le načelo solidarnosti, ki pa le moralno, nikakor pa ne drugače, sili k izpolnitvi zahtevanega. Glede na dejstvo, da je bila energetska zakonodaja do sedaj uspešna in je dosegala ali se približala postavljenim ciljem, navkljub de facto odsotni možnosti sankcioniranja ne gre dvomiti o uspehu oziroma uresnitvi postavljenih ciljev.

Energetska učinkovitost je torej sredstvo za doseg mnogih ciljev. V evropski energetska zakonodaji nastopa kot vodilni instrument in se ji pripisuje takšen pomen, da se jo obravnava kot svoj vir energije.

10 Viri

10.1 Uporabljena literatura

Ammannati L., The Energy Winter Package, the energy efficiency policy, and the new governance of the energy market, 6th International Conference on European Studies: Local, Regional and Global Governance, 2017

Atanasiu B., Bowie R., Curtin J., Fischerauer S., Fouquet D., Horichs J., Jenkins C., Kunkel S., Martin B., Motherway B., Nysten J. V., Rapf O., Staniaszek D., EU Energy Law, Volume VII, Energy Efficiency in the European Union, Claeys&Casteels, 2014

Bertoldi P., Rezessy S., Oikonomou V., Rewarding energy savings rather than energy efficiency: Exploring the concept of a feed-in tariff for energy savings, Energy policy št. 56, 2013

Büchs M., New Governance in European Social Policy, The Open Method of Coordination, Palgrave Macmillan, 2007

Dalhammar C., Promoting energy and resource efficiency through the Ecodesign Directive, Scandinavian Studies in Law vol. 59, 2014

Fawcett T., Rosenow J., Bertoldi P., Energy efficiency obligation schemes: their future in the EU, Energy Efficiency, Springer, 2018

Fitch-Roy O., Fairbrass J., Negotiating the EU's 2030 Climate and Energy Framework, Agendas, Ideas and European Interest Groups, Palgrave Macmillan, 2018

Girod B., Stucki T., Woerter M., How do policies for efficient energy use in the household sector induce energy efficiency innovation? An evaluation of European countries, Energy Policy št. 103, 2017

Hinchliffe D., Akkerman F., Assesing the review process of EU Ecodesign regulation, Journal of Cleaner Production, 2017

Huhta K. Prioritising energy efficiency and demand side measures over capacity mechanisms under EU energy law, Jurnal of Energy & Natural Reasources Law, Routledge Taylor & Francis Group, 2017

Kurtwig C. M., Tantau A., Obligatory versus voluntary energy audits: are there differences in quality?, De Gruyter Open, 2018

Mathis K., Huber R B, Energy and Law Economics, Springer International Publishing AG part of Springer Nature, 2018

Petric D., The Global Effects of EU Energy Regulation, European Journal of Legal Studies št. 165, HeinOnline, 2018

Pye S., Dobbins A., Baffert C., Brajković J., Deane P., De Miglio R., Chapter 30-Energy poverty across the EU: analysis of the policies and measures, Europe's Energy Transition—Insights for Policy Making, Findings Informing the European Commission, Academic Press, 2017

Ringel M., Knodt M., The governance of the European Energy Union: Efficiency, effectiveness and acceptance of the Winter Package 2016, Energy Policy št. 112, Elsevier, 2018

Rosenow J., Bayer E., Costs and benefits of Energy Efficiency Obligations: A review of European programmes, Energy Policy št. 107, 2017

Rosenow J., Cowart R., Bayer E., Fabbri M., Assessing the European Union's energy efficiency policy: Will the winter package deliver on »Efficiency First«?, Energy Research & Social Science št. 26, Elsevier, 2017

Rosenow J., Leguijt C., Pato Z., Eyre N., Fawcett T., An ex-ante evaluation of the EU Energy Efficiency Directive - Article 7, Economics of Energy & Environmental Policy, Vol. 5, št. 2, 2016

Rozman K., Pravna regulacija energetske učinkovitosti stavb, Diplomaska naloga, 2014

Schäfer-Sparenberg C., Tholen L., Dinges K., Förster S., Weiss U., The future of EU energy efficiency policies – a comprehensive analysis of gaps, shortcomings, and potential remedies, ECEE Summer Proceedings, 2017

Talus K., EU Energy Law and Policy, A Critical Account, Oxford University Press, 2013

Tischler B., EU energy efficiency policy: How a more cost efficient decarbonization could succeed, IW Policy Paper št. 1/2018e, Institut der deutschen Wirtschaft (IW) Köln

Trstenjak V., Brkan M., Pravo EU, GV Založba, 2012

Vlaamse instelling voor Technologisch Onderzoek, Joint Implementation Network, Italian Federation for Rational Use of Energy, Austrian Energy Agency, University of Piraeus Research Center, Stockholm Environment Institute/University of York, Association of Bulgarian Energy Agencies, Danish Energy Association, French Environment and Energy Management Agency, Energy saving Policies and Energy Efficiency Obligation Scheme, 2015, posodobljeno 2016

10.2 Pravni viri

Direktiva (EU) 2018/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spremembi Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 328/210, 21. 12. 2018

Direktiva (EU) 2018/844 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 2018 o spremembi Direktive 2010/31/EU o energetske učinkovitosti stavb in Direktive 2012/27/EU o energetske učinkovitosti, UL L 156/75, 19. 6. 2018

Direktiva 2002/91/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2002 o energetske učinkovitosti stavb, UL ES L 1/65, 4. 1. 2003

Direktiva 2006/32/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2006 o učinkovitosti rabe končne energije in o energetskih storitvah ter o razveljavitvi Direktive Sveta 93/76/EGS

Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovano izdelkov, povezanih z energijo, UL L 285/10, 31. 10. 2009

Direktiva 2010/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o navajanju porabe energije in drugih virov izdelkov, povezanih z energijo, s pomočjo nalepk in standardiziranih podatkov o izdelku, UL L 153/1, 18. 6. 2010

Direktiva 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. maja 2010 o energetske učinkovitosti stavb, UL L 153/13, 18. 6. 2010

Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES, UL L 315/1, 14. 11. 2012

Uredba (EU) 2017/1369 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2017 o vzpostavitvi okvira za označevanje z energijskimi nalepkami in razveljavitvi Direktive 2010/30/EU, UL L 198/1, 28. 7. 2017

Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta, UL L 328/1, 21. 12. 2018

10.3 Drugi viri

About energy label and ecodesign, dosegljivo na

URL: https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/about_en (3.2.2019)

Ecodesign legislation, dosegljivo na

URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/list_of_ecodesign_measures.pdf (8.2.2019)

Voluntary Agreements under the Eco-design legislation, dosegljivo na

URL: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/list_eco-design-voluntary_agreements.pdf (8.2.2019)

Share of households' expenditure on electricity, gas and other housing fuels, dosegljivo na

URL: <https://ec.europa.eu/energy/en/content/share-households-expenditure-electricity-gas-and-other-housing-fuels> (17.3.2019)

Possible approach to define energy poverty: Inability to keep home adequately warm, dosegljivo na:

URL: <https://ec.europa.eu/energy/en/content/possible-approach-define-energy-poverty-inability-keep-home-adequately-warm> (17.3.2019)

Energy poverty introduction, dosegljivo na:

URL: <https://ec.europa.eu/energy/en/content/introduction-5> (17.3.2019)

Open method of coordination, dosegljivo na:

https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html
(27.3.2019)